

บทที่ ๒

สถานธนานุเคราะห์และโรงรับจำนำ

บริการของสถานธนานุเคราะห์หรือบริการของโรงรับจำนำ ถือว่าเป็นงานสวัสดิการด้านหนึ่งที่ทำให้การสงเคราะห์ประชาชนผู้ประสบความเดือดร้อนเกี่ยวกับทางการเงิน ช่วยเหลือป้องกันมิให้ประชาชนผู้มีความเดือดร้อนทางการเงินจะต้องเสียอัตราดอกเบี้ยเงินกู้สูงกว่าถ้ากู้ยืมในท้องตลาด และช่วยให้ผู้มีรายได้น้อยหาเงินกู้ยืมได้ง่ายกว่าการแสวงหาสินเชื่อในแบบอื่น จึงเห็นได้ว่าหลายประเทศได้มีการจัดตั้งโรงรับจำนำขึ้นไว้สำหรับบริการประชาชนผู้รายได้น้อย และประชาชนผู้ประสบความเดือดร้อนทางการเงิน

กิจการโรงรับจำนำได้เกิดขึ้นครั้งแรกในประเทศอิตาลีเมื่อศตวรรษที่ ๑๕ และกำเนิดขึ้นในประเทศฝรั่งเศสเมื่อศตวรรษที่ ๑๘^๑ ส่วนทางด้านเอเชียที่ประเทศจีนได้เริ่มมีการรับจำนำเมื่อ ๒,๐๐๐ ถึง ๓,๐๐๐ ปีมาแล้ว^๒ โดยเฉพาะประเทศทางเอเชียตะวันออก ประเทศทางภูมิภาคนี้ส่วนใหญ่จะเป็นประเทศกำลังพัฒนา จึงมีประชาชนผู้รายได้น้อยเป็นจำนวนมาก จำเป็นต้องอาศัยโรงรับจำนำเป็นแหล่งช่วยเหลือทางการเงิน ทำให้มีโรงรับจำนำบริการมากขึ้นทั้งที่เป็นของธุรกิจเอกชนและเป็นของราชการเพื่อช่วยสงเคราะห์ประชาชน สำหรับประเทศไทยมีทั้งโรงรับจำนำที่เป็นทั้งของเอกชน ของส่วนราชการ เช่นเดียวกัน ซึ่งในปัจจุบันนี้โรงรับจำนำเอกชนในกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการมี ๑๘๓ แห่ง (สมุทรปราการ ๑ แห่ง) สถานธนานุเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ ๑๔ แห่ง สถานธนานุบาล ๘ แห่ง รวมโรงจำ

๑. คำสอนของศาสตราจารย์สมทบ สุวรรณสุทธิ วิชาว่าด้วยเศรษฐกิจ ภาคที่ ๒ พ.ศ. ๒๔๘๕ หน้า ๑๓๒-๑๓๔

๒. "THE NEW ENCYCLOPAEDIA BRITANNICA IN 30 VOLUMES" Micropaedia Volumn VII, 15 th Edition by William Benton and Helen Hemingway Benton

น้ำในเขตกรุงเทพมหานคร ทั้งสิ้น ๒๑๕ แห่ง^๑ และโรงจมน้ำในต่างจังหวัดอีก ๘๕ แห่ง

ประวัติความเป็นมาของโรงรับจมน้ำในประเทศไทย^๒

กิจการรับจมน้ำในประเทศไทยมีมาแต่โบราณกาล ไม่มีหลักฐานปรากฏแน่ชัดว่าการรับจมน้ำได้มีขึ้นเป็นครั้งแรกตั้งแต่สมัยใด แต่คาดว่ามีการรับจมน้ำไม่น้อยกว่า ๓๐๐ ปีมาแล้ว และทราบแต่เพียงว่าเป็นการรับจมน้ำที่เอกชนกระทำกันเองเป็นส่วนตัว โดยผู้มีฐานะดีเป็นเจ้าของและดำเนินการเองภายในครอบครัวให้บริการแก่ประชาชนผู้มีรายได้น้อย นอกจากนี้สถานที่ดำเนินการก็มีได้ตั้งเป็นสถานที่ขึ้นโดยเฉพาะเหมือนเช่นในปัจจุบันนี้ คงทำกันอยู่ตามบ้านเรือนที่อยู่อาศัยหรือตามสถานที่ที่นัดพบกันเท่านั้น การรับจมน้ำก็ไม่มีกฎเกณฑ์หรือระเบียบการบังคับไว้อย่างใด สุดแต่จะตกลงหรือทำหลักฐานกันเองเป็นส่วนบุคคล เป็นเหตุให้เกิดปัญหาเกี่ยวกับทรัพย์สินจมน้ำ การรับจมน้ำของโจร และ การลักถ่อน เป็นต้น ทำความเดือดร้อนแก่ประชาชนทั่วไป

ต่อมาสมัยกรุงศรีอยุธยาเมื่อ พ.ศ. ๒๒๘๔ (จ.ศ. ๑๑๐๓) ในรัชสมัยสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศ มีพระบรมราชโองการให้ตราพระราชกำหนดระบุทรัพย์สินที่จะนำมาจมน้ำและขายได้ โดยห้ามมิให้มีการจมน้ำหรือขายของกันในเวลากลางคืนนอกจากอาหารการกินเท่านั้น และให้ซื้อขายจมน้ำกันแต่เฉพาะคนรู้จัก ดังปรากฏในพระราชกำหนดเก่า กฎที่ ๑๐ ตอนที่หนึ่งความว่า "ถ้าผู้ใดต้องการเงิน จะเอาสิ่งรูปพรรณ ทอง นาก เงิน และ เครื่องศาสตราวุธ ช้าง ม้า ทั้งโค กระบือ มาขายและจมน้ำนั้น ให้เอาไปขายและจมน้ำแก่กันในเวลากลางวัน ถ้าจะซื้อขายกันในเวลากลางคืน ก็ให้ซื้อขายกันแต่เครื่องกับข้าวของกินและสิ่งของเอามาขายมาว่าทำเวลากลางวันนั้น ถ้าแลเป็นรูปพรรณเก่าใหม่ ผู้ซื้อ ผู้รับจมน้ำ เป็นคนรู้จัก

๑. จากกองทะเบียนใบอนุญาตให้ตั้งโรงรับจมน้ำกองทะเบียนกรมตำรวจ ปี ๒๕๒๒

๒. อนันต์ พยัคฆ์บุตร ธ.บ.,วปอ. จากหนังสือ "โรงรับจมน้ำ" (กรุงเทพมหานคร, สำนักพิมพ์แพรวพิทยา) และ "รายงานเศรษฐกิจรายเดือน" ของ ธนาคารแห่งประเทศไทย ปีที่ ๑๕ เล่มที่ ๕ ประจำเดือนพฤษภาคม ๒๕๑๘ และ "วารสารบัวหลวง" ของพนักงานธนาคารกรุงเทพ ฉบับประจำเดือนสิงหาคม ๒๕๑๗ โดย นายหนู

คุ้นเคยกันมาแต่ก่อนเห็นสมควรจะเป็นของผู้นั้น ๆ ก็ให้ชื่อให้จำนำกันเถิด"^๑ ซึ่งเป็นที่น่าสังเกตว่า ในสมัยนั้นนอกจากการจำนำของใช้ เครื่องทองรูปพรรณ และสัตว์ที่มีชีวิตแล้ว ยังมีการรับจำนำ อาหารอีกด้วย

โรงรับจำนำที่ตั้งเป็นที่ทำการหรือสำนักงานให้บริการอย่างปัจจุบันนี้ แห่งแรกเปิดดำเนินการโดยชาวจีนคนหนึ่ง ชื่อ "จีนฮง" หรือ "เจ็กฮง" ตั้งขึ้นใกล้สี่แยกสำราญราษฎร์ อำเภอพระนคร จังหวัดพระนคร เมื่อ พ.ศ. ๒๔๐๔ (ร.ศ. ๔๕) โดยคิดดอกเบี้ยในอัตรา ๑๒ สตางค์ ต่อเงินต้น ๔ บาท ซึ่งถูกกว่าอัตราดอกเบี้ยที่จำนำกันตามบ้านเรือนหรือในท้องตลาด ซึ่งคิดอัตราดอกเบี้ย ๒๕ สตางค์ ต่อเงินต้น ๔ บาท^๒ ทำให้ประชาชนนิยมมาจำนำที่โรงรับจำนำจีนฮงกันมากขึ้น เพราะทำการรับจำนำด้วยความสุจริต อัตราดอกเบี้ยถูก และติดต่อได้สะดวกรวดเร็ว ต่อมาโรงรับจำนำของจีนฮงนี้ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "ย่งเซียง"^๓ และปัจจุบันยังดำเนินการอยู่ หลังจากนั้น มีผู้ตั้งโรงรับจำนำเพิ่มขึ้นอีกหลายแห่ง ใน พ.ศ. ๒๔๓๓ ปรากฏว่ามีโรงรับจำนำของเอกชนในจังหวัดพระนครและธนบุรี ซึ่งเป็นเขตกรุงเทพมหานครประมาณถึง ๒๐๐ แห่ง^๔ เพราะการจัดตั้งโรงรับจำนำก่อน พ.ศ. ๒๔๓๘ นั้น ไม่จำเป็นต้องขออนุญาตจากทางราชการหรือต้องเสียค่าธรรมเนียมแต่อย่างใด

เนื่องจากไม่มีกฎหมายควบคุมกิจการโรงรับจำนำ ทำให้โรงรับจำนำมีสภาพไม่ต่างกับแหล่งรับของโจร ในรัชสมัยสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงมีพระราชบัญญัติโรงรับจำนำรัตนโกสินทร์ ศก ๑๑๔ (พ.ศ. ๒๔๓๘) มีความตามพระราชปรารภว่า "ทุกวันนี้ราษฎรทั้งหลายพากันตั้งโรงรับจำนำในกรุงเทพฯ แลหัวเมืองทั้งปวงทวีมากขึ้น ทรงพระราชดำริเห็นว่า การตั้งโรงรับจำนำเช่นนี้ย่อมเป็นคุณแลโทษทั้ง ๒ อย่าง ส่วนที่มีคุณนั้น คือ ราษฎรที่ขัดสนทุนรอนจะประกอบการทำมาหากินเลี้ยงชีพ ย่อมเอาทรัพย์สินของ ๆ ตนไปจำนำไว้เอาเงินไปทำทุนได้โดยง่าย และ ส่วนที่มีโทษนั้น คือ ราษฎรผู้มีสันดานทุจริตไม่ได้ทำมาหากินเลี้ยงชีพโดยชอบธรรม ประพฤติการโจรกรรม ปล้นสดมฉกลักข่วงชิงวิ่งราวเอาทรัพย์สินสิ่งของของผู้อื่นมาได้แล้วเอาไปจำนำได้เงินโดยง่ายโดยสะดวก ย่อมเป็นที่เกือหนุนเปิดช่องให้โจรผู้ร้ายกำเริบ ด้วยกฎหมาย

๑. "วารสารวชิรญาณวิเศษ" เล่ม ๖ เดือนมีนาคม ร.ศ. ๑๐๔ ห้องสมุดวชิรญาณ (จากหนังสือ "โรงรับจำนำ" โดย อนันต์ พยัคฆ์มนตรี)

ที่มีอยู่ทุกวันนี้ สำหรับบังคับการรับจำนำในโรงจำนำทั้งปวง ย่อมไม่มีข้อความพอสมควรแก่กาลแลเวลา เพื่อป้องกันไม่ให้เป็นที่อุททมนโจรผู้ร้าย ครั้นจะให้เลิกโรงรับจำนำเหล่านี้เสียทีเดียวแล้วก็จะเป็นการเดือดร้อนแก่ราษฎรผู้ประกอบการทำมาหากินโดยสุจริตพอจะได้มีช่องทางทุนรอนได้โดยง่ายดังว่ามาแล้วนั้น" พระองค์จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ตราพระราชบัญญัติโรงรับจำนำฉบับดังกล่าวนี้ออกประกาศใช้บังคับในจังหวัดแขวงกรุงเทพฯ ก่อนเป็นเขตแรก เมื่อวันที่ ๑ กุมภาพันธ์ พ.ศ. ๒๔๓๘ (ร.ศ. ๑๑๔) และให้มีผลใช้บังคับเริ่มตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน พ.ศ. ๒๔๓๘ เป็นต้นมา ส่วนพระราชกำหนดเกี่ยวกับการรับจำนำที่ใช้มาตั้งแต่สมัยพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศก็เป็นอันยกเลิกไป โดยพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ ร.ศ. ๑๑๔ พร้อมกับบทกฎหมายเก่านั้น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับกิจการรับจำนำที่มีมาแต่เดิม

อนึ่ง พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ ร.ศ. ๑๑๔ นี้ ยังมีหลักการสำคัญอื่น ๆ อีก เช่น การกำหนดให้ผู้จะดำเนินกิจการรับจำนำสิ่งของที่มีต้นเงินต่ำกว่า ๔๐๐ บาท ลงมาต้องขอใบอนุญาต โดยเสียค่าใบอนุญาตเดือนละ ๕๐ บาท และต้องชำระล่วงหน้า หากในเดือนต่อไปได้ชำระค่าธรรมเนียมถือว่าใบอนุญาตนั้นขาดอายุ ถือว่ามีความผิดต้องระวางโทษปรับไม่เกิน ๑๖๐ บาท นอกจากนี้ในพระราชบัญญัตินี้ยังมีสาระสำคัญอื่น ๆ อีก เช่น การกำหนดอัตราดอกเบี้ยชั้นสูง, ห้ามทำธุรกิจหรืออาชีพอย่างอื่นในโรงรับจำนำ, การไถ่ถอนทรัพย์สิน เป็นต้น (ในที่นี้ได้้นำพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ ร.ศ. ๑๑๔ มารวมไว้ในภาคผนวกด้วย เนื่องจากมีรายละเอียดและหลักการที่น่าสนใจและศึกษาถึงแม้ว่าต่อมาจะมีการยกเลิกแล้วก็ตาม)

ในครั้งนั้น อัตราดอกเบี้ยในการรับจำนำกำหนดไว้ดังนี้

- ก. เงินต้นไม่เกิน ๑ บาท ก็ให้คิดดอกเบี้ยได้ไม่เกิน ๑ อัฐ (มีค่าเท่ากับ ๑ สตางค์ ที่ใช้กันอยู่ก่อน พ.ศ. ๒๔๔๔) ต่อระยะเวลาจำนำภายใน ๑ เดือน
- ข. เงินต้นเกิน ๑ บาท ถึง ๕๐ บาท คิดดอกเบี้ยได้เพียงบาทละ ๓ อัฐ ต่อระยะเวลาจำนำภายใน ๑ เดือน
- ค. เงินต้นเกิน ๕๐ บาท แต่ไม่เกิน ๔๐๐ บาท คิดดอกเบี้ยได้เพียงบาทละ ๒ อัฐ ต่อระยะเวลาจำนำภายใน ๑ เดือน

สำหรับระยะเวลาให้ไถ่ของนั้นกำหนดไว้ ๓ เดือน และ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ

แต่งตั้งให้พระยาอินทราธิบดีสีหราชรองเมือง รองอธิบดีกรมกองตระเวนเป็นเจ้าพนักงานออกไปอนุญาตตั้งโรงรับจำนำในมณฑลกรุงเทพฯ จึงถือได้ว่าพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ ร.ศ. ๑๑๔ นี้เป็นการเริ่มต้นของราชการเข้ามามีส่วนควบคุมโรงรับจำนำ ซึ่งเป็นสาเหตุให้โรงรับจำนำที่ตั้งกันมาแต่ก่อนสลายตัวล้มเลิกกิจการไปหมด ไม่มีผู้ใดมาติดต่อขอใบอนุญาตตั้งโรงรับจำนำกันตั้งแต่ออกพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ ร.ศ. ๑๑๔ (พ.ศ. ๒๔๓๔) จนถึง พ.ศ. ๒๔๔๔ จนกระทั่งใน พ.ศ. ๒๔๔๕ นายเล็ก โทฒวนิก ได้ขออนุญาตตั้งโรงรับจำนำยี่ห้อ "ฮั่วเล็ง" ขึ้นที่ตำบลบ้านหม้อ ถนนพาทูรัด ซึ่งนับได้ว่าเป็นโรงรับจำนำแห่งแรกของประเทศไทย^๑ ที่ได้ตั้งขึ้นถูกต้องตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ ร.ศ. ๑๑๔ และเปิดดำเนินการจนกระทั่งถูกลูกกระเปิดจากสงครามโลกครั้งที่ ๒ จึงเลิกกิจการไป ต่อมาเมื่อมีโรงรับจำนำ "ฮั่วเล็ง" ตั้งขึ้นมา จึงมีชาวจีนขออนุญาตตั้งโรงรับจำนำเพิ่มขึ้น จนกระทั่งใน พ.ศ. ๒๔๖๙ มีโรงรับจำนำเอกชนในจังหวัดพระนคร - ธนบุรี ประมาณ ๕๐ แห่ง^๒

เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองเป็นระบอบประชาธิปไตยแล้ว ได้มีการปรับปรุงพระราชบัญญัติโรงรับจำนำขึ้นใหม่ เมื่อวันที่ ๑๗ กันยายน ๒๔๘๐ ยกเลิกพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ ร.ศ. ๑๑๔ และแก้ไขเพิ่มเติม พ.ศ. ๒๔๗๔ ให้ใช้บังคับตั้งแต่วันที่ ๑ เมษายน ๒๔๘๑ เป็นต้นมา โดยมีหลักการสำคัญคือ การอนุญาตให้ตั้งโรงรับจำนำนั้นจะต้องกระทำโดยวิธีประมุขทุก ๆ ระยะ ๕ ปี ตามวิธีการที่กำหนดไว้ในกฎกระทรวง และปรับปรุงอัตราดอกเบี้ยใหม่ให้เรียกได้อย่างสูงไม่เกินกว่าร้อยละ ๕ สสิ่ง ต่อเดือน สำหรับเงินต้นที่เกินกว่า ๘๐ บาท และมีพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๔ ปรากฏว่าใน พ.ศ. ๒๔๘๘ มีโรงรับจำนำของเอกชนในจังหวัดพระนคร - ธนบุรี และสมุทรปราการ ๖๙ แห่ง ' สถานธนานุเคราะห์ของกรมประชาสงเคราะห์ได้จัดตั้งขึ้น ๒ แห่ง รวมทั้งสิ้นมีสถานบริการรับจำนำแก่ประชาชน ๗๑ แห่ง^๓ ต่อมาครั้งสุดท้ายมีการตราพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ณ วันที่ ๒๕ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ มีผลบังคับตั้งแต่วันที่ ๒๖ ธันวาคม พ.ศ. ๒๕๐๕ และยกเลิกพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ.

๑. หลวงโทฒวนิกมนตรี "หนังสือเรื่องโรงรับจำนำ" โรงพิมพ์บำรุงนุกูลกิจ พระนคร พ.ศ.๒๔๖๘

๒. จากทะเบียนโรงรับจำนำของกรมตำรวจเมื่อ พ.ศ. ๒๔๖๙

๓. จากทะเบียนให้ตั้งโรงรับจำนำของกองทะเบียน กรมตำรวจ พ.ศ. ๒๔๘๘

๒๔๘๐ และ พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๘๔ รวมทั้งได้มีพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๔๑๗ ปรับปรุงพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๔ บางอย่าง ซึ่งเป็นพระราชบัญญัติ ๒ ฉบับที่ใช้บังคับแก่กิจการโรงรับจำนำในปัจจุบัน ส่วนสาระสำคัญของพระราชบัญญัติทั้ง ๒ ฉบับนี้จะได้กล่าวถึงในเรื่องลักษณะการดำเนินงานของสถานธนาณูเคราะห์ และโรงรับจำนำต่อไป

ลักษณะการดำเนินงานโดยทั่วไป

คำว่า "จำนำ" นั้นตามมาตรา ๗๔๗ ของประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ได้กำหนดความหมายไว้ดังนี้ "อันว่าจำนำนั้น คือ สัญญาซึ่งบุคคลคนหนึ่งเรียกว่าผู้จำนำ ส่งมอบสังหาริมทรัพย์สิ่งหนึ่งให้แก่บุคคลอีกคนหนึ่ง เรียกว่าผู้รับจำนำ เพื่อเป็นประกันการชำระหนี้"

จะเห็นได้ว่า ในการจำนำนั้นผู้จำนำต้องมีสังหาริมทรัพย์ให้แก่ผู้รับจำนำยึดถือเป็นประกันการชำระหนี้ เพื่อให้ผู้รับจำนำเกิดความมั่นใจว่า ตนจะได้รับชำระหนี้แน่นอนเพราะถึงแม้ว่าผู้จำนำจะไม่ชำระหนี้แก่ตน ตนสามารถที่จะนำสังหาริมทรัพย์ที่ยึดถือเป็นประกันนั้นไปขายได้ ดังนั้นผู้ประกอบการธุรกิจเกี่ยวกับการรับจำนำ โดยจำเป็นที่จะต้องมีส่วนที่แน่นอนในการประกอบธุรกิจเพื่อสะดวกทั้งผู้รับจำนำและผู้จำนำในการติดต่อธุรกิจนั้น และสถานที่แห่งนี้นี้ยังใช้เป็นที่เก็บทรัพย์สินจำนำอีกด้วย สถานที่ ๆ ตั้งขึ้นโดยเฉพาะนี้เรียกว่า "โรงรับจำนำ" ซึ่งตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๔ ได้กำหนดความหมายไว้ว่า โรงรับจำนำ หมายถึงสถานที่รับจำนำซึ่งประกอบการรับจำนำสิ่งของเป็นประกันหนี้เงินกู้เป็นปกติธุระแต่ละรายมีจำนวนเงินไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท และหมายความรวมถึงการรับหรือซื้อสิ่งของโดยจ่ายเงินให้สำหรับสิ่งของนั้น เป็นปกติธุระแต่ละรายมีจำนวนเงินไม่เกินหนึ่งหมื่นบาท โดยมีข้อตกลงหรือเข้าใจกันโดยตรงหรือโดยปริยายว่าจะได้ไถ่คืนในภายหลังด้วย

คำจำกัดความข้างต้นพอสรุปได้ว่า โรงรับจำนำจะเป็นสถานที่

๑. ประกอบการรับจำนำ โดยมีสิ่งของเป็นประกันและให้รับจำนำได้ไม่เกินรายละ ๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท

๒. รับหรือซื้อสิ่งของและให้ซื้อหรือรับได้ไม่เกินรายละ ๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท

ซึ่งการประกอบกิจกรรมทั้ง ๒ อย่างนี้มีข้อตกลงกันว่าสามารถที่จะไถ่คืนได้ในภายหลังด้วย

ปัจจุบันนี้สถานที่รับจำนำในประเทศไทยแบ่งออกเป็น ๓ ประเภท

๑. สถานธนาคุณเคราะห์ เป็นโรงรับจำนำที่ดำเนินการโดยกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย

๒. สถานธนาคุณบาล คือโรงรับจำนำซึ่งเทศบาลจัดตั้งขึ้นตามความหมายแห่งกฎหมายว่าด้วยโรงรับจำนำ

๓. โรงรับจำนำ เป็นโรงรับจำนำที่ประกอบการโดยเอกชน

การจัดตั้ง

สถานธนาคุณเคราะห์

เป็นโรงรับจำนำที่กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทยจัดตั้งขึ้นโดยได้รับมอบหมายจากรัฐบาลให้ดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ มีงบประมาณเงินทุนเริ่มแรกเป็นค่าซื้อที่ดินและก่อสร้างสถานที่ ๒ แห่ง เมื่อเดือนเมษายน ๒๔๔๘ เป็นจำนวนเงิน ๑ ล้านบาท สถานธนาคุณเคราะห์ทั้ง ๒ แห่งนี้เปิดดำเนินการที่เชิงสะพานพุทธและสามแยกถนนเทอดไทย ธนบุรี แต่เดิมสถานธนาคุณเคราะห์ขึ้นอยู่กับกองสวัสดิการ กรมประชาสงเคราะห์ ต่อมาเมื่อ พ.ศ. ๒๕๑๗ จึงแยกเป็นองค์การรัฐวิสาหกิจ โดยมีคณะกรรมการชุดหนึ่งมีหน้าที่บริหารกิจการของสำนักงาน คณะกรรมการในนี้คือคณะกรรมการอำนวยการสำนักงานธนาคุณเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ จะประกอบด้วย ประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และคณะกรรมการ โดยมีจำนวนรวมกันไม่น้อยกว่า ๗ คนและไม่เกิน ๑๑ คน มีอธิบดีกรมประชาสงเคราะห์ ผู้อำนวยการสำนักงานธนาคุณเคราะห์กรมประชาสงเคราะห์ และ ผู้แทนกระทรวงการคลัง เป็นกรรมการโดยตำแหน่ง นอกจากนี้ยังประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ อาทิเช่น ผู้แทนสำนักงบประมาณ ผู้แทนธนาคารออมสิน ผู้แทนกรมตำรวจ และผู้แทนกรมประชาสงเคราะห์ สำหรับอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการชุดนี้จะกล่าวต่อไปในเรื่องการดำเนินงานของสถานธนาคุณเคราะห์

สถานธนาคุณเคราะห์จัดตั้งขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์

๑. เป็นบริการสังคมสงเคราะห์ เพื่อช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อย ยากจน โดยนำทรัพย์สินมาจำนำ เสียดอกเบี้ยในอัตราต่ำ

๒. เพื่อคุมหรือตรึงอัตราดอกเบี้ยของโรงรับจำนำเอกชนให้ลดลงมา

๓. เพื่อกำหนดราคาจำนำให้เป็นไปโดยยุติธรรม ป้องกันโรงรับจำนำเอกชนเอาเปรียบ

เก่าเปรียบประชาชนผู้มีรายได้น้อย

สถานธนาณูเคราะห์ได้ดำเนินงานมาด้วยความก้าวหน้า มั่นคง และเพิ่มการให้บริการแก่ประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครมากขึ้นมาเป็นลำดับ ปัจจุบันนี้สำนักงานกลางของสถานธนาณูเคราะห์ ตั้งอยู่ที่ชั้น ๓ ของสถานธนาณูเคราะห์ ๑ หน้ากรมประชาสงเคราะห์ กรุงเทพมหานคร มีผู้อำนวยการใหญ่คือ คุณสุชาติา วิจิตรกุล ส่วนการให้บริการแก่ประชาชนทางด้านการรับจํานำทางสถานธนาณูเคราะห์ได้จัดตั้งแล้ว ๑๔ แห่ง

- สถานธนาณูเคราะห์ ๑ บริเวณกรมประชาสงเคราะห์ เขิงสะพานขาว
- สถานธนาณูเคราะห์ ๒ เขิงสะพานพระพุทธรยอดฟ้า ฝั่งพระนคร
- สถานธนาณูเคราะห์ ๓ สามแยกมุมถนนเทอดไทย
- สถานธนาณูเคราะห์ ๔ เขิงสะพานเฉลิมโลก ประตูน้ำ
- สถานธนาณูเคราะห์ ๕ วงเวียนสามย่าน ถนนพระราม ๔
- สถานธนาณูเคราะห์ ๖ ใกล้สามแยกไฟฉาย ถนนพรานนก
- สถานธนาณูเคราะห์ ๗ เยื้องโรงเรียนปนะพันธ์ ถนนลาดพร้าว
- สถานธนาณูเคราะห์ ๘ สีแยกเจริญผล ถนนบรรทัดทอง
- สถานธนาณูเคราะห์ ๙ ตลาดยิ่งเจริญ คอนเมือง ถนนพหลโยธิน
- สถานธนาณูเคราะห์ ๑๐ เขิงสะพานดาวคะนอง ถนนตากสิน
- สถานธนาณูเคราะห์ ๑๑ สามแยกเตาปูน
- สถานธนาณูเคราะห์ ๑๒ บางแค
- สถานธนาณูเคราะห์ ๑๓ แขวงบางโพงพาง สาธุประดิษฐ์
- สถานธนาณูเคราะห์ ๑๔ แขวงบางขุนเทียน เขตบางขุนเทียน

นอกจากนี้สถานธนาณูเคราะห์ยังมีโครงการที่จะขยายการให้บริการแก่ประชาชนเพิ่มอีกแห่งที่มินบุรี แต่ขณะนี้ยังดำเนินการไม่เรียบร้อยเนื่องจากมีปัญหาเรื่องที่ดินที่จะใช้เป็นสถานที่ตั้งของสถานธนาณูเคราะห์แห่งนี้

สถานธนาณูบาล

จัดตั้งขึ้นโดยเทศบาลตามความหมายแห่งกฎหมายว่าด้วยโรงรับจํานำ มีฐานะเป็นเทศบาลวิชัยได้รับอนุญาตให้ดำเนินงานทั้งในกรุงเทพมหานครและในต่างจังหวัดด้วย แบ่งเป็นธนาณูบาล

อยู่ในความควบคุมและดำเนินงานของคณะกรรมการอำนวยการสถานธนาอนุบาล เรียกชื่อย่อว่า "ส.ธ.ท." ประกอบด้วยปลัดกระทรวงมหาดไทยเป็นประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ และกรรมการอื่น ๆ อีกรวมทั้งสิ้นไม่เกิน ๑๑ คน รัฐมนตรีมหาดไทยเป็นผู้แต่งตั้ง ส.ธ.ท.

ส.ธ.ท. มีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. พิจารณาจัดตั้งสถานธนาอนุบาลของเทศบาล
๒. ช่วยหาทุนและช่วยเหลือทางวิชาการ
๓. อำนวยการทั่วไปและควบคุมกิจการสถานธนาอนุบาล ให้ดำเนินการไปด้วยความเรียบร้อย
๔. แต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ของ ส.ธ.ท. และพนักงานของสถานธนาอนุบาล
๕. กำหนดอัตราเงินเดือน พิจารณาให้บำเหน็จความชอบและลงโทษพนักงาน
๖. จัดสรรผลกำไรของสถานธนาอนุบาล ให้เป็นไปตามระเบียบของกระทรวงมหาดไทย

สถานธนาอนุบาลแบ่งเป็น

สถานธนาอนุบาลกรุงเทพมหานคร เริ่มขึ้นโดยมติของคณะรัฐมนตรีมอบให้กระทรวงมหาดไทยเป็นผู้ดำเนินงาน อยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการจัดการสถานธนาอนุบาล เทศบาลนครหลวงกรุงเทพธนบุรี โดยเรียกชื่อย่อว่า "จ.ส.ท.น." ซึ่ง นายอรรด วิสูตรโยธาภิบาล เป็นประธานกรรมการ ปัจจุบันเปลี่ยนเป็นคณะกรรมการจัดการสถานธนาอนุบาลกรุงเทพมหานคร เรียกชื่อย่อว่า "จ.ส.ท.ก." ซึ่งจะประกอบด้วยประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กับกรรมการอื่นรวมทั้งสิ้นไม่เกิน ๔ คน โดยที่ประธาน ส.ธ.ท. เป็นผู้แต่งตั้ง เปิดดำเนินการครั้งแรกเมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ สถานธนาอนุบาลเทศบาลกรุงเทพมหานครมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยเหลือผู้มีรายได้น้อยให้มีแหล่งเงินกู้ในอัตราดอกเบี้ยต่ำ

สถานธนาอนุบาลของหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น เริ่มขึ้นโดยมติของคณะรัฐมนตรี เมื่อพฤษภาคม ๒๕๐๓ โดยมอบให้กระทรวงมหาดไทยผู้รับเรื่องการจัดตั้งสถานธนาอนุเคราะห์ในต่างจังหวัดไปดำเนินการตามมติที่ประชุมมหาดไทยครั้งที่ ๒๔/๒๕๑๖ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน พ.ศ. ๒๕๑๖ เกี่ยวกับการไม่อนุญาตให้เอกชนตั้งโรงรับจำนำในส่วนภูมิภาค ตามเหตุผลว่า เทศ

บาลเป็นหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นที่ใกล้ชิดและได้รับความเชื่อถือจากประชาชนกับทั้งมีงบประมาณของตนเอง หากมอบหมายให้ดำเนินการก็น่าจะบรรลุจุดมุ่งหมายด้วยดี นอกจากนี้กระทรวงมหาดไทยยังมีระเบียบให้สถานธนาอนุบาลของหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น จัดสรรผลกำไรส่วนหนึ่งส่งเป็นเงินอุดหนุนหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่น โดยมีหลักการว่าจะได้นำผลกำไรซึ่งได้รับจากประชาชนไปทำนุบำรุงท้องถิ่น เพื่อเป็นประโยชน์ตอบแทนแก่ประชาชนในท้องถิ่นนั้นเอง

เทศบาลได้ดำเนินการจัดตั้งสถานธนาอนุบาลของหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นเป็นแห่งแรกเมื่อ ธันวาคม ๒๕๐๓ คือสถานธนาอนุบาลนครเชียงใหม่ ในขั้นแรกสถานธนาอนุบาลของหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นได้ใช้ระเบียบปฏิบัติและวิธีการเช่นเดียวกับสถานธนาอนุเคราะห์ถือปฏิบัติอยู่ แต่อย่างไรก็ตามยังคงดำเนินงานภายใต้พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ สถานธนาอนุบาลของหน่วยบริหารราชการส่วนท้องถิ่นนี้อยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการจัดการสถานธนาอนุบาลของเทศบาลโดยเรียกชื่อย่อว่า "จ.ส.ท." ประกอบด้วยประธานกรรมการ รองประธานกรรมการ กับกรรมการอื่นอีกรวมทั้งสิ้นไม่เกิน ๕ คน โดยมีประธาน ส.ธ.ท. เป็นผู้แต่งตั้ง

จ.ส.ท.ก. และ จ.ส.ท. มีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑. เก็บรักษาค่าใช้จ่ายประจำสำนักงานกลาง โดยฝากไว้ ณ ธนาคารออมสิน หรือธนาคารอื่นที่ประธานกรรมการเห็นชอบ การถอนเงินให้ประธานกรรมการที่ได้รับมอบหมายจากประธานกรรมการกับเลขานุการคณะกรรมการลงชื่อร่วมกันสองคน

๒. ประธานกรรมการสั่งจ่ายเงินค่าใช้จ่ายประจำสำนักงานกลางได้ครั้งละไม่เกิน ๑๐,๐๐๐.- บาท ถ้าเกินต้องได้รับอนุมัติจากประธาน ส.ธ.ท. ส่วนกรรมการผู้ได้รับมอบหมายจากประธานกรรมการก็มีอำนาจสั่งจ่ายเงินได้ครั้งละ ๑,๐๐๐.- บาท

๓. การจัดซื้อพัสดุ ครุภัณฑ์ และการจ้างเหมาให้ปฏิบัติตามระเบียบของราชการ

๔. กำหนดอัตราเงินเดือน ค่าจ้าง ค่าใช้จ่ายอื่น พิจารณำบำเหน็จความชอบ พิจารณาการลงโทษแล้วเสนอประธาน ส.ธ.ท. และมีอำนาจแต่งตั้งและถอดถอนเจ้าหน้าที่ นอกจากที่กำหนดไว้ในระเบียบกระทรวงมหาดไทยว่าด้วยการควบคุมและดำเนินการสถานธนาอนุบาล

พ.ศ. ๒๕๐๓

๕. วางระเบียบวิธีปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่เทศบาลและสถานธนาอนุบาล กำหนด

แบบบัญชี วางระเบียบการควบคุมตรวจสอบตราสารธนาคารเรื่องบัญชีการเงิน พัสดุ และทรัพย์สินอื่น และควบคุมการจำหน่ายทรัพย์สินของสถานธนาณูบาล ○

๖. กำหนดอัตราตำแหน่งของเจ้าหน้าที่ตลอดจนดำเนินการอบรม

๗. จัดให้มีการตรวจบัญชี การเงิน พัสดุ และทรัพย์สิน ของสำนักงานกลาง และของสถานธนาณูบาล แล้วจัดทำรายงานการตรวจสอบพร้อมทั้งงบการเงินประจำปีเสนอ ส.ธ.ท.

นอกจากนี้สถานธนาณูบาลยังมีผู้ตรวจการสถานธนาณูบาลประจำสำนักงานกลางแต่งตั้งโดย ส.ธ.ท. มีอำนาจหน้าที่ควบคุมและตรวจตราการดำเนินงานทั่วไปของสำนักงาน จ.ส.ท. และ จ.ส.ท.ก. และตรวจตราการดำเนินงานของสถานธนาณูบาลของเทศบาลที่ราชอาณาจักร และมีผู้ช่วยผู้ตรวจการสถานธนาณูบาลแห่งละ ๑ คน ส.ธ.ท. เป็นผู้แต่งตั้ง มีอำนาจและหน้าที่ตรวจตราควบคุมการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่สถานธนาณูบาลให้เป็นไปตามระเบียบ

โรงรับจำนำ

เป็นการประกอบการโดยเอกชน อาจจะทำกิจการในรูปของธุรกิจเจ้าของเพียงคนเดียว หรือ ห้างหุ้นส่วนซึ่งมีทั้งหุ้นส่วนจำกัดและหุ้นส่วนสามัญนิติบุคคล หรือบริษัทจำกัดก็ได้ โรงรับจำนำที่จัดตั้งโดยเอกชนนี้จะจัดตั้งได้เฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครเท่านั้น ตามมติที่ประชุมของกระทรวงมหาดไทย ครั้งที่ ๒๔/๒๕๑๖ เมื่อวันที่ ๑๐ กันยายน ๒๕๑๖ เกี่ยวกับการไม่อนุญาตให้เอกชนตั้งโรงรับจำนำในส่วนภูมิภาค วันแต่ที่ได้ดำเนินงานอยู่ก่อนมติคณะกรรมการควบคุมโรงรับจำนำให้ดำเนินงานต่อไปได้ และในขณะนั้นมีอยู่แห่งเดียวที่สมุทรปราการ ซึ่งปัจจุบันนี้ยังคงดำเนินการอยู่

ผู้ที่ประสงค์จะจัดตั้งโรงรับจำนำจะต้องได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมโรงรับจำนำ ซึ่งประกอบด้วย

- ปลัดกระทรวงมหาดไทย	เป็น ประธานกรรมการ
- อธิบดีกรมตำรวจ	เป็น กรรมการ
- อธิบดีกรมอัยการ	เป็น กรรมการ
- อธิบดีกรมการปกครอง	เป็น กรรมการ
- อธิบดีกรมประชาสัมพันธ์	เป็น กรรมการ

- หัวหน้ากองทะเบียนกรมตำรวจ เป็น กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการดังกล่าวจะมีอำนาจกำหนดจำนวนโรงรับจำนำในท้องที่เพื่อให้มีการว่าประ
มูลในระหว่างบุคคลที่ได้ยื่นคำขออนุญาต ซึ่งผู้ขออนุญาตจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา ๔
ของพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ทั้ง ๗ ประการ ดังนี้

๑. มีอายุไม่ต่ำกว่า ๒๐ ปี
๒. ไม่เป็นผู้มีความประพฤติเสื่อมเสียหรือบกพร่องในศีลธรรมอันดี
๓. ไม่เป็นบุคคลวิกลจริตหรือจิตฟั่นเฟือนไม่สมประกอบ
๔. ไม่เป็นบุคคลล้มละลาย
๕. ไม่เคยต้องรับโทษจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุก เว้นแต่ความผิดที่เป็นลหุ
โทษ หรือความผิดอันได้กระทำโดยประมาท

๖. ไม่เคยถูกเพิกถอนใบอนุญาตตั้งโรงรับจำนำ

๗. ไม่มีพฤติการณ์อันจะก่อความทำลายการเศรษฐกิจหรือความมั่นคงของประเทศ

คุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นรวมถึงกรณีและผู้ขออนุญาตตั้งโรงรับจำนำเป็นนิติบุคคล กรรมการ
และผู้จัดการของนิติบุคคลนั้นจะต้องมีคุณสมบัติครบถ้วนทั้ง ๗ ประการ เมื่อพิจารณาคุณสมบัติของผู้
จัดตั้งโรงรับจำนำพร้อมทั้งมีเงินประกันตามสมควร ให้มีการว่าประมูลได้ ซึ่งถ้ามีผู้ขออนุญาตตั้ง
โรงรับจำนำมากเกินความจำเป็น การว่าประมูลนั้นคณะกรรมการควบคุมโรงรับจำนำอาจจะกระ
ทำโดยวิธีลับหรือเปิดเผยก็ได้ และมีการกำหนดระยะเวลาคราวละ ๕ ปี ในการว่าประมูลผู้ขอ
จัดตั้งรายได้ให้ผลประโยชน์แก่ทางราชการมาก จะได้รับอนุญาตให้ดำเนินการ ซึ่งผู้ดำเนินการ
โรงรับจำนำจะต้องเสียภาษีเงินได้ประจำปี แต่ในทางปฏิบัติปัจจุบันการว่าประมูลจะใช้สำหรับ
จังหวัดสมุทรปราการเท่านั้น ซึ่งจังหวัดนี้มีโรงรับจำนำเอกชนเพียงแห่งเดียว ส่วนในเขตกรุงเทพ
มหานครวิธีการว่าประมูลได้ยกเลิกไปเมื่อ ๑๗ ปีมาแล้ว คือ เมื่อ พ.ศ. ๒๕๐๕ ได้ใช้วิธีการขอ
ต่อใบอนุญาตโรงรับจำนำเป็นปีต่อปี จะต้องขอต่อใบอนุญาตโรงรับจำนำใหม่ทุกปี และเมื่อสิ้นปีแต่
ละปีผู้ดำเนินการโรงรับจำนำต้องเสียภาษีเงินได้ประจำปี โดยใช้วิธีประเมินภาษี นอกจากนี้
ยังมีเงื่อนไขในการจัดตั้งโรงรับจำนำเพิ่มเติมขึ้น คือ โรงรับจำนำที่จะได้รับอนุญาตใหม่จะต้องอยู่
ห่างจากโรงรับจำนำเดิมไม่น้อยกว่า ๕๐๐ เมตร การที่มีเงื่อนไขนี้ขึ้นมาเกิดวัตถุประสงค์เพื่อความ
เป็นธรรมแก่ผู้ดำเนินการโรงรับจำนำอยู่เดิมในเรื่องทำเลที่ตั้งของสถานที่ประกอบการ

แต่อย่างไรก็ดีในปัจจุบันนี้ทางราชการไม่ยอมให้เพิ่มโรงรับจำนำของเอกชนอีก ซึ่งปรากฏว่ามีโรงรับจำนำเอกชนดำเนินงานอยู่ในกรุงเทพมหานคร ๑๕๒ แห่ง และที่สมุทรปราการ ๑ แห่ง รวมเป็นโรงรับจำนำของเอกชน ๑๕๓ แห่ง ดังนั้นผู้จะขอจัดตั้งโรงรับจำนำใหม่จะต้องรอประกาศของเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตโรงรับจำนำ ซึ่งอาจจะประกาศให้ตั้งโรงรับจำนำได้เป็นบางปี เมื่อมีประกาศอนุญาตให้ยื่นคำขอจัดตั้งโรงรับจำนำแล้ว ผู้ขอจัดตั้งโรงรับจำนำจะต้อง

๑. มีคุณสมบัติดังกล่าวข้างต้นครบถ้วน จึงจะไปยื่นคำร้องขอจัดตั้งโรงรับจำนำด้วยตนเอง ที่แผนกควบคุมโรงรับจำนำและค้าของเก่า กองทะเบียน กรมตำรวจ พร้อมด้วยพยาน ๒ คน ภายในกำหนดเวลาที่ประกาศไว้

๒. นำหลักฐานดังต่อไปนี้

ก) บัตรประจำตัวประชาชนหรือหนังสือสำคัญประจำตัวคนต่างด้าว

ข) สำเนาทะเบียนบ้าน

ค) โฉนดที่ดินของสถานที่ทำการที่ขอจัดตั้งโรงรับจำนำ ถ้าในกรณีที่อาคารหรือที่ดินมิใช่เป็นของตนเอง ต้องมีสัญญาเช่าหรือหนังสือมอบกรรมสิทธิ์ให้จัดตั้งโรงรับจำนำ

๓. ทำแผนที่โดยสังเขปแสดงสถานที่ตั้งโรงรับจำนำ

๔. นำเงิน ๑ ล้านบาทไปวางเป็นประกัน (โดยใช้เช็คของธนาคารค่าประกัน)

เงินจำนวนนี้จะถอนคืนได้ต่อเมื่อทางราชการได้อนุญาตให้ตั้งโรงรับจำนำได้แล้ว และผู้ขอจัดตั้งได้ทำการเปิดดำเนินการรับจำนำแล้ว อนึ่งเมื่อผู้ขอจัดตั้งโรงรับจำนำไม่ดำเนินการจัดตั้งโรงรับจำนำภายในกำหนดเวลา ทางราชการจะริบเงิน ๑ ล้านบาท ตามที่ได้วางค่าประกันไว้

๕. เขียนแบบแปลนห้องเก็บทรัพย์ยื่นต่อแผนกควบคุมโรงรับจำนำ โดยแบบแปลนดังกล่าวจะต้องถูกต้องตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคารซึ่งมีสถาปนิกและวิศวกรรรมคำนวณและออกแบบตามแบบของราชการที่กำหนดแบบไว้

๖. จัดตั้งในสถานที่ซึ่งห่างจากโรงรับจำนำที่ตั้งอยู่ก่อนแล้ว ไม่น้อยกว่า ๕๐๐ เมตร (โดยปฏิบัติให้เป็นไปตามกฎกระทรวงมหาดไทย ฉบับที่ ๕ แห่งพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๔๐๕)

๗. แสดงเงินลงทุนในการประกอบการ ซึ่งได้แก่ เงินสดในธนาคารและหลักทรัพย์อื่น ๆ เช่น ที่ดิน อาคาร บ้านเรือน พร้อมหลักฐานแสดงกรรมสิทธิ์ประกอบ

การดำเนินงาน

สถานธนานุเคราะห์

การบริหารงานของสถานธนานุเคราะห์มีลักษณะเป็นองค์การรัฐวิสาหกิจ สังกัดอยู่ในสำนักงานสถานธนานุเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย โดยมีวัตถุประสงค์ในการบริหารงานดังนี้

๑. ประกอบกิจการรับจำนำ ชื่อ ชาย แลก เปลี่ยน โอน รับโอน เข้า ให้เข้า เข้าชื่อ ให้เข้าชื่อ ยืม ให้ยืม ซึ่งทรัพย์สินต่าง ๆ รวมทั้งการถือกรรมสิทธิ์ครอบครองที่ดิน สิ่งปลูกสร้าง และทรัพย์สินอื่น ๆ อันจำเป็นแก่การจัดตั้งสถานธนานุเคราะห์
๒. การกู้ยืมเงินเพื่อกิจการของสำนักงานให้เป็นไปตามกฎหมายว่าด้วยวิธีการงบประมาณ
๓. ดำเนินการธุรกิจอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องหรือต่อเนื่องกัน หรือเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ดังกล่าวข้างต้น

สถานธนานุเคราะห์จะมีคณะกรรมการ เป็นผู้กำหนดนโยบายและควบคุมการบริหารงาน โดยที่คณะกรรมการจะประกอบด้วยผู้แทนจากส่วนราชการต่าง ๆ ตามที่กล่าวมาแล้วซึ่งมีอำนาจหน้าที่ดังต่อไปนี้

๑. วางนโยบาย เกี่ยวกับการดำเนินงานของสำนักงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ข้างต้น
๒. วางระเบียบว่าด้วยการแบ่งส่วนงาน
๓. วางระเบียบเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายและการปฏิบัติงาน
๔. วางระเบียบว่าด้วยการบรรจุ แต่งตั้ง การถอดถอน การเลื่อนตำแหน่ง การเลื่อนเงินเดือน การลงโทษ และระเบียบวินัยของพนักงาน ตลอดจนการกำหนดอัตราตำแหน่ง อัตราเงินเดือน และ เงินอื่น ๆ ของพนักงาน
๕. วางระเบียบเกี่ยวกับการรับจ่าย การส่งจ่าย การเก็บรักษาเงิน และการฝากเงิน
๖. วางระเบียบเกี่ยวกับการซื้อและการจ่าย
๗. วางระเบียบ เกี่ยวกับความรับผิดชอบของพนักงานในทางแพ่ง

๘. วางระเบียบเกี่ยวกับเงินยืมตรง

๙. กำหนดอัตราดอกเบี้ย ค่าภาระ ค่าบริการ และค่าดำเนินการอื่น ๆ

๑๐. วางระเบียบเกี่ยวกับกองทุนเงินบำเหน็จพนักงานหรือกองทุนสงเคราะห์ และกองสวัสดิการของพนักงาน

๑๑. กำหนดและพิจารณาอนุมัติงบประมาณประจำปีของสำนักงาน

๑๒. วางระเบียบเกี่ยวกับการปฏิบัติงานต่าง ๆ

ระเบียบตามข้อ ๕, ๖, ๗, ๘ และ ๑๐ เมื่อได้รับความเห็นชอบจากกระทรวงการคลัง แล้วจึงให้ใช้บังคับได้

จากการดำเนินงานมาแล้ว ๒๓ ปี (๒๕๔๔ - ๒๕๖๖) ได้ช่วยเหลือประชาชนเป็นจำนวนมูลค่าการรับจํานำเพิ่มขึ้นทุกปี ดังสถิติข้างล่างนี้ .

ตารางที่ ๑

สถิติการรับจํานำระยะเวลา ๕ ปี^๑

(๒๕๑๗ - ๒๕๒๑)

พ.ศ.	รับจํานำ	
	จำนวนราย	จำนวนเงิน
๒๕๑๗	๓๓๖,๓๘๒	๓๘๐,๐๘๑,๙๒๒.๐๐
๒๕๑๘	๒๘๙,๗๐๔	๓๙๙,๖๕๘,๓๐๒.๐๐
๒๕๑๙	๒๕๗,๕๖๖	๓๘๒,๒๕๐,๖๓๐.๐๐
๒๕๒๐	๒๕๑,๕๒๓	๔๐๒,๗๕๔,๖๕๕.๐๐
๒๕๒๑	๒๗๔,๓๗๐	๕๒๘,๕๖๖,๓๙๖.๐๐

จากสถิติดังกล่าวจะเห็นได้ว่ามูลค่าการรับจํานำของสถานธนานุเคราะห์เพิ่มมากขึ้นทุก ๆ ปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี ๒๕๒๑ มีมูลค่าการรับจํานำสูงมากกว่าปี ๒๕๒๐ ถึง ๑๒๕,๘๑๑,๗๕๑.๐๐

^๑ ที่มา - สำนักงานกลางของสถานธนานุเคราะห์

บาท คิดเป็นร้อยละ ๓๑.๒๔ การที่มูลค่ารับจําหน่ายเพิ่มสูงขึ้นนี้ส่วนหนึ่งอาจจะเกิดจากการบริการของสถานธนานุเคราะห์ขยายตัวเพิ่มขึ้น สามารถบริการประชาชนได้อย่างทั่วถึง จนปัจจุบันนี้มีสถานธนานุเคราะห์ที่จะให้บริการแก่ประชาชน (ปี ๒๕๒๒) ถึง ๑๔ แห่ง ในจำนวนสถานธนานุเคราะห์ทั้ง ๑๔ แห่งนี้มีสถานที่ทำการเป็นของสถานธนานุเคราะห์เอง ๑๐ แห่ง คือ

สถานธนานุเคราะห์ ๑

สถานธนานุเคราะห์ ๒

สถานธนานุเคราะห์ ๓

สถานธนานุเคราะห์ ๖

สถานธนานุเคราะห์ ๗

สถานธนานุเคราะห์ ๘

สถานธนานุเคราะห์ ๑๐

สถานธนานุเคราะห์ ๑๑

สถานธนานุเคราะห์ ๑๒

สถานธนานุเคราะห์ ๑๓

ส่วนสถานธนานุเคราะห์อีก ๔ แห่ง เข้าที่ดินมาจากหน่วยราชการเพื่อมาดำเนินการตั้ง
รายละเอียดต่อไปนี้

สถานธนานุเคราะห์ ๔ เข้าจาก สำนักงานศาสนสมบัติ

สถานธนานุเคราะห์ ๕ และ ๘ เข้าจาก สำนักงานผลประโยชน์จุฬาลงกรณ์มหา
วิทยาลัย

สถานธนานุเคราะห์ ๑๔ เข้าจาก วัดไตร

การดำเนินงานของสถานธนานุเคราะห์ทั้ง ๑๔ แห่งนั้น แยกเป็นอิสระจากกัน แต่
สถานธนานุเคราะห์ทั้ง ๑๔ แห่งนี้ จะอยู่ภายใต้การควบคุมของสำนักงานกลาง โดยมีผังการจัด
สายงานดังนี้

ผังงานของ สำนักงานธนานุเคราะห์

กรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย

คณะกรรมการอำนวยการ สำนักงานธนานุเคราะห์

ผู้อำนวยการ สำนักงานธนานุเคราะห์

ฝ่ายบริหาร

ฝ่ายปฏิบัติงาน

แผนกธุรการ

แผนกคลังและพัสดุ

ส่วนงานผู้ตรวจการ

สถานธนานุเคราะห์ ๑ - ๑๔

๑. หัวหน้าแผนก ๑ อัตรา

๑. หัวหน้าแผนก ๑ อัตรา

ผู้ตรวจการสำนักงานธนา-

๑. ผู้จัดการ ๑ อัตรา

๒. ผู้ช่วยหัวหน้าแผนก ๑ อัตรา

๒. ผู้ช่วยหัวหน้าแผนก ๑ อัตรา

๓. อัตรา ๓ อัตรา

๒. ผู้ช่วยผู้จัดการ ๑ อัตรา

๓. ประจำแผนก ๑ อัตรา

๓. ประจำแผนก ๒ อัตรา

๓. พนักงานเก็บรักษาของ ๑ อัตรา

๔. เสมียน ๑ อัตรา

๔. เสมียน ๑ อัตรา

๔. ผู้ช่วยพนักงานเก็บรักษาของ ๑ อัตรา

๕. พนักงานพิมพ์ดีด ๑ อัตรา

๕. พนักงานพิมพ์ดีด ๑ อัตรา

๕. สมุหบัญชี ๑ อัตรา

๖. พนักงานภารโรง ๑ อัตรา

๖. พนักงานขับรถยนต์ ๔ อัตรา

๖. ผู้ช่วยสมุหบัญชี ๑ อัตรา

๗. เสมียนชั้นหนึ่ง ๑ อัตรา

๘. พนักงานทะเบียน ๑ อัตรา

๙. เสมียน ๒ อัตรา

๑๐. ภารโรง ๑ อัตรา

จากฝั่งงานข้างต้นจะเห็นได้ว่า สำนักงานธนานุเคราะห์ที่สังกัดกรมประชาสงเคราะห์ กระทรวงมหาดไทย ในความควบคุมของคณะกรรมการอำนวยการสำนักงานธนานุเคราะห์ เป็นผู้กำหนดนโยบาย หลักการ วิธีการปฏิบัติ และกำหนดความรับผิดชอบของพนักงานในรัฐวิสาหกิจนี้ มีผู้อำนวยการสำนักงานธนานุเคราะห์ซึ่งแต่งตั้งโดยประธานกรรมการ ในความเห็นชอบของคณะกรรมการ ผู้ผู้อำนวยการสำนักงานธนานุเคราะห์จะเป็นผู้บริหารกิจการสำนักงานให้เป็นไปตามนโยบายที่คณะกรรมการกำหนด โดยขึ้นตรงต่อประธานกรรมการ มีหน้าที่ควบคุมพนักงานในการดำเนินงานซึ่งปัจจุบันสถานธนานุเคราะห์มีพนักงานทั้งสิ้นประมาณ ๑๕๔ คน รวมทั้งมีอำนาจออกคำสั่งและวางระเบียบในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของสำนักงานได้ตามความจำเป็น โดยไม่ขัดแย้งกับมติคณะกรรมการ

ส่วนงานของสำนักงานธนานุเคราะห์แบ่งเป็น ๒ ฝ่าย^๑

๑. ฝ่ายบริหาร
๒. ฝ่ายปฏิบัติการ
๑. ฝ่ายบริหาร

พนักงานในฝ่ายบริหารนี้จะประจำอยู่ที่สำนักงานกลางสถานธนานุเคราะห์ซึ่งจะประกอบ

ด้วยแผนก ๓ แผนก

- แผนกธุรการ
- แผนกคลังและพัสดุ
- ส่วนงานผู้ตรวจการ

แผนกธุรการ ทำหน้าที่เกี่ยวกับบุคคล งานธุรการ ระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ

รวมทั้งเรื่องเกี่ยวกับการประชุม ซึ่งจะประกอบด้วยพนักงาน ๒ อัตรา

๑. หัวหน้าแผนกธุรการ มีหน้าที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล งานธุรการ

พิจารณาเรื่องระเบียบ กฎหมาย รวมทั้งปัญหาต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับสถานธนานุเคราะห์ ตลอดจน

^๑ "ระเบียบสำนักงานธนานุเคราะห์ว่าด้วยการแบ่งส่วนงานของสำนักงานธนานุเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๑๔" อยู่ในภาคผนวก ข.

การประชุมของคณะกรรมการอำนวยการสำนักงานธรรมาภิบาล นอกจากนี้อีกมีหน้าที่ควบคุมพนักงานที่อยู่ใต้บังคับบัญชาและดูแลการใช้ยานพาหนะของสำนักงาน โดยขึ้นตรงต่อผู้อำนวยการ

๒. ผู้ช่วยหัวหน้าแผนกธุรการ นอกจากจะช่วยหัวหน้าแผนกธุรการปฏิบัติงานเกี่ยวกับงานบริหารบุคคลและธุรการแล้ว ยังเก็บรักษา เอกสาร สัญญา การสอบสวนและวินัยของพนักงาน ขึ้นตรงต่อหัวหน้าธุรการ

๓. ประจำแผนก มีหน้าที่ร่าง - โต้ตอบ ควบคุมการพิมพ์เอกสาร ปฏิบัติงานเกี่ยวกับพนักงาน เช่น บรรจุ แต่งตั้ง ฯลฯ และยังเป็นผู้รวบรวมเอกสารต่าง ๆ ควบคุมเกี่ยวกับยานพาหนะ

๔. เสมียน ปฏิบัติงานสารบรรณ

๕. พนักงานพิมพ์ดีด พิมพ์เอกสารและควบคุมอุปกรณ์การพิมพ์

๖. ภารโรง

แผนกคลังและพัสดุ มีหน้าที่เกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และ พัสดุ ประกอบด้วยพนักงานดังนี้

๑. หัวหน้าแผนกคลังและพัสดุ ซึ่งจะควบคุมเกี่ยวกับการเงิน การบัญชี และ พัสดุ รวมทั้งเก็บรักษาเอกสารดังกล่าว และปฏิบัติงานอื่นตามที่ผู้อำนวยการมอบหมาย

๒. ผู้ช่วยหัวหน้าแผนกคลังและพัสดุ จะช่วยหัวหน้าแผนกคลังและพัสดุปฏิบัติงาน

๓. ประจำแผนก ตรวจสอบการจ่ายเงินค่าสวัสดิการ การส่งเคราะห์ ทำบัญชีควบคุมพัสดุและรักษาพัสดุ รวมทั้งเก็บรักษาและจำหน่ายแบบฟอร์มต่าง ๆ

๔. เสมียน ทำเรื่องภาษีเงินได้ รวบรวมการปฏิบัติงานของสถานธรรมาภิบาลทุกแห่ง และรวบรวมเอกสารหลักฐานของแผนก

๕. พนักงานพิมพ์ดีด

๖. พนักงานขับรถยนต์

ส่วนงานผู้ตรวจการ มีหน้าที่ในการตรวจสอบการปฏิบัติงานของสถานธรรมาภิบาลทั้ง ๑๔ แห่ง ให้เป็นไปตามระเบียบ ข้อบังคับ ของสถานธรรมาภิบาล และพระราชบัญญัติโรงเรียนจำนวน พ.ศ. ๒๕๐๕ ตรวจสอบกิจการโดยทั่วไป รวมทั้งเป็นกรรมการในการประเมินราคาทรัพย์สินหลุดจำนำ ซึ่งสถานธรรมาภิบาลจะจัดให้มีทุกอาทิตย์ที่ ๒ และที่ ๔ ของเดือน ที่สถานธรรมาภิบาล

นุเคราะห์ ๑ และตรวจนับทรัพย์สินประจำปี

ส่วนงานผู้ตรวจการจะประชุมกันสัปดาห์ละ ๑ วัน และทำการตรวจสถานธนา
เคราะห์ทุกวันแห่งละ ๑ คน โดยใช้เวลาในการตรวจสอบ ๒ แห่งต่อ ๑ วัน

๒. ฝ่ายปฏิบัติการ

พนักงานในฝ่ายนี้คือพนักงานซึ่งประจำอยู่ ณ สถานธนาเคราะห์ทั้ง ๑๔ แห่ง โดยส่วน
ใหญ่อัตราพนักงานของสถานธนาเคราะห์ทั้ง ๑๔ แห่งนี้จะมีจำนวนใกล้เคียงกัน สถานธนาเคราะห์
บางแห่งอาจจะมีอัตราพนักงานน้อยกว่าที่จะกล่าวต่อไปนี้ได้ ในกรณีเช่น สถานธนาเคราะห์ซึ่ง
เปิดดำเนินการใหม่ ๆ มีประชาชนยังใช้บริการน้อยอยู่ ดังนั้นอัตราพนักงานบางอัตราอาจจะไม่ต้อง
มี เช่น ผู้ช่วยผู้จัดการ ผู้ช่วยสมุหบัญชี หรือผู้ช่วยพนักงานเก็บรักษาของ เป็นต้น จึงอาจ
กล่าวได้ว่าอัตราพนักงานขึ้นอยู่กับปริมาณงานที่มีการรับจำนำของสถานธนาเคราะห์ แต่โดยทั่วไป
แล้วจะประกอบด้วย

๑. ผู้จัดการ ควบคุมและรับผิดชอบงานทุกอย่างในสถานธนาเคราะห์เป็นผู้ตรวจ
คุณภาพและประเมินราคาทรัพย์สินจำนำ และทรัพย์สินหลุดจำนำ เป็นกรรมการเก็บรักษาญแจตู้นิรภัย
เก็บเงินสดร่วมกับสมุหบัญชี และรักษาญแจประตูห้องนิรภัยร่วมกับพนักงานเก็บของ นอกจากนี้ยัง
ต้องมีความรับผิดชอบดังนี้

ก) ต้องรับผิดชอบต่อผู้อำนวยการเกี่ยวกับเงิน ทรัพย์สินของสถานธนาเคราะห์
ที่ได้รับไปจากกรมประชาสงเคราะห์ หรือที่ได้รับมาจากการดำเนินงานในกิจการของตนทั้งสิ้น

ข) รับผิดชอบค่าใช้จ่ายความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์สินที่รับจำนำตามระเบียบว่า
ด้วยการรับจำนำและการจำหน่ายของหลุดจำนำ

ผู้จัดการยังต้องปฏิบัติตามคำสั่งของประธานกรรมการผู้อำนวยการสำนักงานธนา
เคราะห์ ผู้อำนวยการสำนักงานธนาเคราะห์ และผู้ตรวจการ

๒. ผู้ช่วยผู้จัดการ เป็นผู้ที่ทำหน้าที่แทนผู้จัดการในกรณีที่ผู้จัดการไม่อาจปฏิบัติ
งานได้ และช่วยผู้จัดการปฏิบัติงาน ทั้งยังรับผิดชอบค่าใช้จ่ายความเสียหายอันเกิดจากทรัพย์สินที่
รับจำนำร่วมกับผู้จัดการตามระเบียบว่าด้วยการรับจำนำและการจำหน่ายของหลุดจำนำ

๓. พนักงานเก็บของ ตรวจและประมาณทรัพย์สินจำนำ รักษาทรัพย์สินจำนำให้ตรง
ตามที่ระบุในสำเนาตัวรับจำนำ เป็นกรรมการรักษาญแจตู้นิรภัย ประเมินราคาทรัพย์สินหลุดจำนำ

ชายทรัพย์สินหลุดจํานำ ตรวจนับเงินสดและยังต้องรับผิดชอบค่าใช้จ่ายเสียหายอันเกิดขึ้นจากทรัพย์สินที่จํานำร่วมกับผู้จัดการ

๔. ผู้ช่วยพนักงานเก็บของ ปฏิบัติงานช่วยพนักงานเก็บของ และร่วมรับผิดชอบร่วมกับพนักงานเก็บของด้วย
๕. สมุห์บัญชี ปฏิบัติงานเกี่ยวกับการเงินและธุรการ รวมทั้งเป็นกรรมการตรวจนับเงินสด และประเมินราคาและชายทรัพย์สินหลุดจํานำ และเก็บรักษาบัญชีนิติกรรณ
๖. ผู้ช่วยสมุห์บัญชี ปฏิบัติงานช่วยสมุห์บัญชี และบางครั้งอาจทำหน้าที่แทนสมุห์บัญชี
๗. เสมียนชั้น ๑ ตรวจและทำบัญชีเกี่ยวกับทรัพย์สินจํานำ
๘. พนักงานทะเล เบียน ลงทะเล เบียนทรัพย์สินจํานำรวมทั้งรักษาทรัพย์สินจํานำด้วย
๙. เสมียน เขียนตัวรับจํานำพร้อมกับให้ผู้รับจํานำลงลายมือชื่อ หรือลายพิมพ์นิ้วมือ ทำบัญชีทรัพย์สินจํานำหลุดและบัญชีงบเดือน

๑๐. ภารโรง

การที่สำนักงานธนานุเคราะห์กำหนดภาระกิจหน้าที่และความรับผิดชอบของพนักงานไว้โดยละเอียดเพื่อให้กิจการสถานธนานุเคราะห์ดำเนินไปเป็นผลด้วยดีและมีประสิทธิภาพ

สถานธนานุเคราะห์นั้นนอกจากจะดำเนินงานภายใต้ข้อบังคับว่าด้วยการบริหารงานสำนักงานธนานุเคราะห์ กรมประชาสงเคราะห์ พ.ศ. ๒๕๑๗ ตามคำสั่งของกระทรวงมหาดไทยแล้วยังอยู่ภายใต้พระราชบัญญัติโรงรับจํานำ พ.ศ. ๒๕๐๕ พระราชบัญญัติโรงรับจํานำ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๗ กฎกระทรวงและประกาศกระทรวงมหาดไทย เช่นเดียวกับสถานธนานุบาล และโรงรับจํานำเอกชนด้วย

โรงรับจํานำเอกชน

ตามที่ได้กล่าวมาแล้วในเรื่องการจัดตั้งโรงรับจํานำเอกชนว่า ผู้ที่จะประกอบกิจการโรงรับจํานำจะต้องขออนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมโรงรับจํานำนั้น เมื่อได้รับอนุญาตให้จัดตั้งโรงรับจํานำจะต้องชำระค่าธรรมเนียมใบอนุญาตตั้งโรงรับจํานำตามกฎหมายกระทรวงฉบับที่ ๕

(พ.ศ. ๒๕๒๐) ซึ่งกำหนดไว้ดังนี้

ใบอนุญาตตั้งโรงรับจํานำของเอกชน

- ๑) ในกรุงเทพมหานคร ฉบับละ ๒๐,๐๐๐.๐๐ บาท
- ๒) ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ฉบับละ ๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท

ใบอนุญาตตั้งโรงรับจำนำของทางราชการ

- ๑) ในกรุงเทพมหานคร ฉบับละ ๒,๐๐๐.๐๐ บาท
- ๒) ในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานคร ฉบับละ ๑,๐๐๐.๐๐ บาท

จะเห็นได้ว่าใบอนุญาตตั้งโรงรับจำนำของเอกชนจะมีค่าธรรมเนียมสูงกว่าของเทศบาล เพราะโรงรับจำนำของเทศบาลหรือของทางราชการตั้งขึ้นเพื่อตรึงอัตราดอกเบี้ยโรงรับจำนำของเอกชนมิให้มีช่องทางจะหลีกเลี่ยงเอาดอกเบี้ยหรือค่าบริการสูงเกินไปสมควร ดังนั้นทางราชการจึงเห็นว่าไม่ควรเพิ่มภาระค่าธรรมเนียมให้กระทบกระเทือนมาตรการตรึงดอกเบี้ย แต่อย่างไรก็ดีการจัดตั้งหรือการดำเนินงานของทางราชการจะต้องปฏิบัติตามให้เป็นไปตามที่พระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕ เช่นเดียวกับโรงรับจำนำของเอกชนทุกประการ

โดยทั่ว ๆ ไปการประกอบกิจการรับจำนำของเอกชน จะมีพนักงานจำนวนไม่มากนัก เนื่องจากส่วนใหญ่จะเป็นการดำเนินงานภายในครอบครัว และดำเนินงานเพื่อให้ได้ผลกำไรสูงสุด (Maximize Profit) จำนวนพนักงานจึงขึ้นอยู่กับขนาดของโรงรับจำนำ

โรงรับจำนำเอกชนโดยทั่วไปจะประกอบด้วย

๑. ผู้จัดการ
๒. ผู้ช่วยผู้จัดการ
๓. เสมียน
๔. พนักงานธุรการ
๕. ผู้ถือกุญแจ
๑. ผู้จัดการ

ในโรงรับจำนำเอกชนผู้จัดการจะมีความสำคัญอย่างมาก จะต้องเป็นผู้มีประสบการณ์ ความชำนาญ และความซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ โดยส่วนใหญ่แล้วเจ้าของโรงรับจำนำจะเลือกมาจากญาติพี่น้อง หรืออาจจะเป็นพนักงานในโรงรับจำนำซึ่งมีประสบการณ์มาจากเจ้าหน้าที่เสมียน มีความซื่อสัตย์ทำงานมาเป็นเวลานาน เนื่องจากตำแหน่งผู้จัดการจะมีความรับผิดชอบทุกอย่างในโรงรับจำนำ ทั้งในด้านการตีราคาทรัพย์สินที่รับจำนำ เพราะถ้าตีราคาทรัพย์สินจำนำสูงเกินไปเมื่อ

ทรัพย์สินหลุดจําหนาทงโรงจําหนากักขาดทุน หรือตีราคาทรัพย์สินจําหน่าไปทำให้ประชาชนไม่นิยมมาใช้บริการ เป็นเหตุให้โรงรับจําหน่าขาดรายได้ ด้านการเงิน เช่น การควบคุมยอดเงินให้ตรงตามยอดบัญชี การแจ้งยอดว่าในแต่ละวันใช้เงินเท่าไร การส่งเงินเข้าธนาคาร เป็นต้น ด้านการตรวจรูปพรรณของหายตามลักษณะและรายการรูปพรรณที่ทางกรมตำรวจได้แจ้งดำเนินรูปพรรณมาและด้านการควบคุมพนักงานทั้งหมดในโรงรับจําหน่า

ในทางปฏิบัติผู้จัดการเมื่อตีราคาทรัพย์สินจําหน่าและราคาเป็นที่ตกลงทั้ง ๒ ฝ่าย คือทั้งผู้จําหน่าและผู้รับจําหน่า ผู้จัดการจะเขียนราคาทรัพย์สินจําหน่าลงในกระดาษพร้อมทั้งทรัพย์สินจําหน่าส่งให้เสมียนเพื่อออกตัวรับจําหน่า

๒. ผู้ช่วยผู้จัดการ

โรงรับจําหน่าบางแห่งอาจจะไม่มี แต่โรงรับจําหน่าขนาดใหญ่จะมีตำแหน่งนี้ขึ้นมาเพื่อช่วยผู้จัดการ หรือทำหน้าที่แทนผู้จัดการในเรื่องต่าง ๆ ตามที่ได้รับมอบหมาย

๓. เสมียน

เสมียนตามโรงรับจําหน่าเอกชนจะมี ๒ คน คือ

- เสมียนไทย และ
- เสมียนจีน
- เสมียนไทย มีหน้าที่เขียนรายละเอียดในตัวรับจําหน่า เมื่อรับทรัพย์สินจําหน่าพร้อมราคาจากผู้จัดการหรือผู้ช่วยผู้จัดการ บันทึก เลขหมายที่ทรัพย์สินจําหน่าให้ตรงกับ เลขหมายตัวรับจําหน่า ตรวจบัตรประจำตัวประชาชนของผู้จําหน่า ให้ผู้จําหน่าพิมพ์มือหรือลงลายมือชื่อไว้แล้วจึงส่งทรัพย์สินจําหน่าให้เสมียนจีน

- เสมียนจีน มีหน้าที่เขียนตัวรับจําหน่าเป็นภาษาจีน ซึ่งเป็นการควบคุมภายในของเจ้าของโรงรับจําหน่า เนื่องจากว่าเจ้าของโรงรับจําหน่าส่วนใหญ่จะเป็นชาวจีนไม่ทราบหนังสือไทย จึงให้บันทึกในตัวรับจําหน่าเป็นภาษาจีนเพิ่มเติมโดยถือเป็นเอกสารของตนเองไม่จำเป็นต้องส่งทางราชการ เมื่อเสมียนจีนได้รับทรัพย์สินจําหน่าจากเสมียนไทยจะรักษาทรัพย์สินจําหน่าก่อนที่จะเก็บเข้าห้องเก็บทรัพย์สินในสิ้นวันทำการ (๘.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.) นอกจากนี้เสมียนจีนต้องรับผิดชอบ เกี่ยวกับความถูกต้องของทรัพย์สินจําหน่ากับบัญชีรับจําหน่า

ปัจจุบันนี้โรงรับจําหน่าไม่นิยม เรียกเป็น เสมียนไทย เสมียนจีน จะรวมเรียกเป็น เสมียน

โดยคนหนึ่งทำหน้าที่เขียนรายละเอียดในตัวรับจำหน่าย อีกคนหนึ่งรับผิดชอบทรัพย์สินจำหน่ายในแต่ละวัน แต่โรงรับจำหน่ายบางแห่งอาจจะมีเสมียนเพียงคนเดียวทำหน้าที่ทั้งสองอย่าง

๔. พนักงานธุรการ

จะเป็นผู้ที่ห่อและเก็บทรัพย์สินจำหน่ายเข้าห้องเก็บทรัพย์สินในแต่ละวัน นำทรัพย์สินจำหน่ายออกจากห้องเก็บทรัพย์สินเมื่อมีการไล่ถอน และทำหน้าที่อื่น ๆ ตามที่ผู้จัดการสั่ง โรงรับจำหน่ายขนาดใหญ่ อาจจะมีพนักงานธุรการหลายคน โรงรับจำหน่ายขนาดเล็กอาจจะมีเพียง ๒ คนก็พอ

๕. ผู้ถือกุญแจ

จะมีเพียงคนเดียว โรงรับจำหน่ายเอกชนจะถือว่าผู้ถือกุญแจจะต้อง เป็นผู้ที่เจ้าของโรงรับจำหน่ายไว้วางใจ เช่นเดียวกับผู้จัดการ เพราะอาจจะทุจริตโดยการลักทรัพย์สินจำหน่าย เมื่อสิ้นวันทำการก่อนปิดบัญชีต้องตรวจสอบทรัพย์สินจำหน่ายตาม เลขรายการกับบัญชีรับจำหน่ายว่ามีทรัพย์สินจำหน่าย ถ้วนหรือไม่ต่อหน้าผู้จัดการกับ เสมียนผู้รับผิดชอบทรัพย์สินจำหน่าย

หน้าที่และความรับผิดชอบของโรงรับจำหน่าย

สถานธนาณูเคราะห์ สถานธนาณูบาล โรงรับจำหน่ายเอกชน มีหน้าที่ปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงรับจำหน่าย พ.ศ. ๒๕๐๕ พระราชบัญญัติโรงรับจำหน่าย (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๗ กำหนดไว้ดังนี้

๑. จัดให้มีป้ายคำว่า "โรงรับจำหน่าย" สำหรับโรงรับจำหน่ายเอกชน หรือ คำอื่นแทนคำว่า "โรงรับจำหน่าย" ก็ได้ในกรณีสถานธนาณูบาลและสถานธนาณูเคราะห์แสดงไว้ในที่เปิดเผยหน้าโรงรับจำหน่าย

๒. จัดให้มีที่เก็บรักษาทรัพย์สินจำหน่ายไว้โดยปลอดภัยตามที่คณะกรรมการควบคุมโรงรับจำหน่ายกำหนด

๓. การย้ายสถานที่ตั้งโรงรับจำหน่ายจะกระทำมิได้ เว้นแต่จะได้รับอนุญาตจากคณะกรรมการควบคุมโรงรับจำหน่าย

๔. การเปลี่ยนแปลงกรรมการหรือผู้จัดการ ต้องแจ้งต่อ เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต ภายใน ๑๕ วัน

๕. จัดให้มีป้ายอัตราดอกเบี้ย เป็นภาษาไทยไว้ที่เปิดเผยภายในโรงรับจำหน่าย

๖. ทำบัญชีทรัพย์สินจำหน่ายที่ขาดส่งดอกเบี้ยยื่นต่อ เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตและปิดประกาศ

ไว้ ณ ที่เปิดเผยที่โรงรับจำนำ

๗. ทำบัญชีงบเดือนยื่นต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตภายใน ๑๕ วัน นับแต่วันสิ้นเดือน ทางด้านความรับผิดชอบแบ่งแยกออกได้ดังนี้

๑. ความรับผิดชอบในการจำนำ

โรงรับจำนำจะ เรียกหรือรับดอกเบี้ย เกินกว่าในอัตราที่กำหนดในพระราชบัญญัติโรงรับจำนำไม่ได้ ต้องใช้ความระมัดระวังตามสมควรเกี่ยวกับคุณสมบัติของผู้จำนำ เช่น ห้ามการรับจำนำจากผู้เยาว์ที่มีอายุต่ำกว่า ๑๕ ปีบริบูรณ์ หรือ จากภิกษุสามเณร เป็นต้น และห้ามรับจำนำนอกเวลาทำการ (เวลาทำการ ๘.๐๐ - ๑๘.๐๐ น.) นอกจากนี้ยังห้ามประกอบธุรกิจอื่นที่ไม่เกี่ยวกับการรับจำนำหรือขายทรัพย์สินหลุดจำนำในบริเวณโรงรับจำนำอีกด้วย

ทางด้านทรัพย์สินจำนำนั้น ห้ามรับจำนำของที่ใช้ในราชการและของที่ได้รับแจ้งจากเจ้าหน้าที่เกี่ยวกับตำหนิรูปพรรณของหาย กรณีที่รับจำนำไว้แล้วให้ส่งสำเนาตัวรับจำนำให้เจ้าพนักงาน

๒. ความรับผิดชอบในการเก็บรักษาทรัพย์สิน

ตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยเรื่อง "จำนำ" ผู้รับจำนำต้องมีหน้าที่ที่จะรักษาทรัพย์สินจำนำไว้ให้ปลอดภัย โดยทรัพย์สินจำนำนั้นจะสูญหายหรือบุบสลายไม่ได้ แม้จะเป็นเพราะเหตุสุดวิสัย วันแต่จะพิสูจน์ได้ว่าถึงอย่างไรทรัพย์สินจำนำก็คงจะต้องสูญหายและบุบสลาย ดังนั้น โรงรับจำนำต้องรับผิดชอบในทรัพย์สินจำนำที่ตนได้รับจำนำไว้ เมื่อผู้จำนำมาไถ่ถอนทรัพย์สินจำนำก่อนที่ทรัพย์สินจำนำจะหลุดเป็นสิทธิของโรงรับจำนำ จึงได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติโรงรับจำนำให้โรงรับจำนำต้องมีสถานที่ปลอดภัยในการเก็บรักษาทรัพย์สินจำนำหรือให้ความคุ้มครองแก่ทรัพย์สินจำนำ และมีข้อห้ามนำทรัพย์สินจำนำออกนอกโรงรับจำนำ เพื่อป้องกันไม่ให้ทรัพย์สินจำนำเสื่อมสภาพหรือถูกสับเปลี่ยนไป การจะนำทรัพย์สินจำนำออกนอกโรงรับจำนำต้องได้รับอนุญาตจากเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต หรือจะหลีกเลี่ยงอันตรายที่อาจเกิดขึ้นกับทรัพย์สินจำนำ

๓. ความรับผิดชอบในการส่งคืนทรัพย์สิน

ผู้รับจำนำต้องคืนทรัพย์สินจำนำแก่ผู้จำนำ เมื่อมีการไถ่ถอนทรัพย์สินจำนำภายในระยะเวลาที่กำหนด เว้นแต่ในกรณีที่

- ผู้รับจำนำได้รับแจ้งจากราชการว่าทรัพย์สินจำนำได้มาโดยมิชอบ

- ผู้รับจํานำสงสยว่าเป็นทรัพย์ที่ได้โดยมิชอบ

ผู้รับจํานำจะต้องคืนทรัพย์จํานำให้เจ้าของโดยที่เรียกให้ชำระหนี้ที่เกิดจากการรับจํานำไม่ได้ ในกรณีนี้

- รับจํานำของที่ใช้ในราชการ
- รับจํานำทรัพย์ที่ได้รับแจ้งตำหนิรูปพรรณของหายจากเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง
- รับจํานำทรัพย์จํานำซึ่งทราบว่าเป็นทรัพย์นั้นได้มาโดยมิชอบ
- รับจํานำทรัพย์โดยมิได้ลงชื่อและที่อยู่ของผู้จํานำไว้ที่ต้นขั้วตัวรับจํานำให้ครบถ้วน

ถ้

แต่ผู้รับจํานำมีสิทธิตามกฎหมายที่จะเรียกชำระหนี้จากผู้จํานำได้ ในส่วนที่ผู้รับจํานำได้รับความเสียหายจากกรณีดังกล่าว

การควบคุมโรงรับจํานำ

ดังที่กล่าวมาแล้วว่าโรงรับจํานำเป็นสถาบันการเงินที่ช่วยเหลือประชาชนผู้มีรายได้น้อยเป็นส่วนใหญ่ ทางราชการจึงจำเป็นต้องควบคุมโรงรับจํานำอย่างรอบคอบ ดังนั้น พระราชบัญญัติโรงรับจํานำ พ.ศ. ๒๕๐๕ จึงกำหนดให้มีคณะกรรมการควบคุมโรงรับจํานำ (ซึ่งประกอบด้วยบุคคลจากส่วนราชการต่าง ๆ จำนวน ๖ ท่าน เป็นประธานกรรมการ กรรมการ และเลขานุการ ตามรายละเอียดในเงื่อนไขการจัดตั้งของโรงรับจํานำเอกชน) เป็นผู้ควบคุมโรงรับจํานำทั้งของเอกชนและของทางราชการ

คณะกรรมการควบคุมโรงรับจํานำ จะมีอำนาจหน้าที่ดังนี้

๑. กำหนดท้องที่ที่จะอนุญาตให้ตั้งโรงรับจํานำ
๒. กำหนดจำนวนโรงรับจํานำในท้องที่ที่เห็นสมควร
๓. พิจารณาคำขออนุญาตตั้งโรงรับจํานำหรือคำขอย้ายสถานที่ที่ตั้งโรงรับจํานำ
๔. มีอำนาจสั่งพักใช้ใบอนุญาตตั้งโรงรับจํานำมีกำหนดไม่เกินสาม เดือน หรือสั่งเพิกถอนใบอนุญาตตั้งโรงรับจํานำ ในกรณีนี้

ในกรณีนี้

- ผู้รับจํานำหรือกรรมการ ผู้จัดการหรือพนักงานของผู้รับจํานำ ฝ่าฝืนบทบัญญัติของพระราชบัญญัติโรงรับจํานำ พ.ศ. ๒๕๐๕ พระราชบัญญัติโรงรับจํานำ (ฉบับที่ ๒) พ.ศ. ๒๕๑๗ หรือกฎกระทรวงที่ออกตามความในพระราชบัญญัติดังกล่าว หรือ

- ผู้รับจํานำหรือกรรมการ หรือผู้จัดการของผู้รับจํานำซึ่งเป็นนิติบุคคลขาดคุณสมบัติตามมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติโรงรับจํานำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ซึ่งได้กล่าวไว้ในเรื่องการจัดตั้งโรงรับจํานำ

ใน ๒ กรณีนี้ คณะกรรมการควบคุมโรงรับจํานำเห็นสมควรจะมีคำสั่งให้เจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตเข้าควบคุมก็ได้

๕. มีอำนาจสั่งควบคุมโรงรับจํานำที่จะเลิกกิจการไม่ว่าในกรณี

- ผู้รับจํานำประสงค์จะเลิกกิจการรับจํานำ หรือ
- ผู้รับจํานำต้องเลิกเพราะใบอนุญาตตั้งโรงรับจํานำสิ้นอายุหรือไม่ได้รับใบอนุญาตให้ตั้งโรงรับจํานำใหม่

๖. พิจารณาคำขอของทายาทของผู้รับจํานำ เป็นผู้รับจํานำแทนผู้รับจํานำที่ตาย

๗. มีอำนาจกำหนดระยะเวลาควบคุมโรงรับจํานำ

๘. มีอำนาจสั่งให้ผู้รับจํานำหรือกรรมการผู้จัดการ และพนักงานของผู้รับจํานำซึ่งเป็นนิติบุคคลมาให้ถ้อยคำหรือแสดงบัญชี เอกสาร และสิ่งอื่นอันเกี่ยวกับกิจการโรงรับจํานำ

กองทะเบียน กรมตำรวจ ทำหน้าที่ออกใบอนุญาตตั้งโรงรับจํานำและการต่อใบอนุญาตประกอบกิจการรับจํานำ โดยมีระเบียบให้โรงรับจํานำทุกประเภทในกรุงเทพมหานคร ต่อใบอนุญาตโรงรับจํานำทุกปี ในด้านการควบคุมมีเจ้าหน้าที่ตำรวจของกองทะเบียน กรมตำรวจทำหน้าที่ตรวจสอบตามพระราชบัญญัติโรงรับจํานำ เช่น ตรวจสอบการรับจํานำ ตรวจสอบการเรียกเก็บอัตราดอกเบี้ย เป็นต้น ส่วนในจังหวัดอื่นนอกจากกรุงเทพมหานครมีผู้ว่าราชการจังหวัด นายตำรวจสัญญาบัตรในเขตจังหวัด และนายอำเภอที่โรงรับจํานำตั้งอยู่เป็น เจ้าพนักงานควบคุมโรงรับจํานำ โดยผู้ว่าราชการจังหวัดหรือผู้รักษาการแทนเป็นผู้ควบคุมดำเนินงานโดยทั่วไป เช่น การออกใบอนุญาตและตรวจสอบการจำหน่ายทรัพย์สินหลุดจําเป็นต้น ส่วนเจ้าหน้าที่ตำรวจท้องที่มีหน้าที่สอบสวนและอายัดทรัพย์สินที่ได้มาโดยมิชอบ

ด้านการตรวจสอบการบัญชีและการเงินของโรงรับจํานำนั้น ในกรณีสถานธนาถุเคราะห์ และสถานธนาถุบาล ผู้ตรวจสอบบัญชีจากสำนักงานและคณะกรรมการตรวจเงินแผ่นดินทำการตรวจสอบงบดุลและบัญชีกำไรขาดทุนประจำปี สำหรับโรงรับจํานำเอกชนที่ดำเนินงานในรูปห้างหุ้นส่วนจำกัดและบริษัทจำกัด การควบคุมด้านการบัญชีและการเงิน เป็นไปตามบทบัญญัติของประมวลกฎหมาย

หมายแพ่งและพาณิชย์ว่าด้วยหุ้นส่วนและบริษัทจำกัด ซึ่งมีข้อกำหนดว่าบุคคลและงบกำไรขาดทุนประจำปีของบริษัทจำกัดจะต้องได้รับการตรวจสอบจากผู้สอบบัญชีรับอนุญาต ต่อมาได้มีประกาศของคณะปฏิวัติ ฉบับที่ ๒๔๕ ลงวันที่ ๒๔ พฤศจิกายน ๒๕๑๕ กำหนดให้หุ้นส่วนจดทะเบียนต้องมีผู้สอบบัญชีรับอนุญาต เป็นผู้รับรองงบดุลและงบกำไรขาดทุนประจำปีอีกด้วย

การควบคุมโรงรับจำนำดังกล่าวข้างต้นแล้ว การดำเนินงานของสถานธนาณูเคราะห์ยังคงอยู่ในความควบคุมของคณะกรรมการ (ดังรายละเอียดในเรื่องการดำเนินงานของสถานธนาณูเคราะห์) นอกจากนี้ยังมีผู้ตรวจการสำนักงานธนาณูเคราะห์ซึ่งแต่งตั้งโดยคณะกรรมการควบคุมสถานธนาณูเคราะห์ ทำการตรวจสอบสถานธนาณูเคราะห์แต่ละแห่ง เช่น ตรวจทรัพย์สินจำนำ ตรวจสอบด้านการเงิน เป็นต้น และเป็นกรรมการเจ้าหน้าที่หลักจำนำด้วย

บทกำหนดโทษโรงรับจำนำ

มาตรการในการควบคุมและป้องกันไม่ให้ผู้รับจำนำเอาเปรียบประชาชนผู้ใช้บริการหรือกระทำการฝ่าฝืนเงื่อนไขในการอนุญาตให้ประกอบกิจการ จึงมีบทกำหนดโทษไว้เพื่อเป็นบรรทัดฐานในการพิจารณาความผิดไว้ในพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕ ดังนี้

๑. ตั้งโรงรับจำนำโดยไม่ได้รับอนุญาตและรับจำนำในระหว่างเวลาถูกสั่งพักหรือถูกเพิกถอนใบอนุญาตตั้งโรงรับจำนำ ถูกปรับตั้งแต่สองพันบาทถึงสองหมื่นบาทหรือจำคุกไม่เกิน ๒ ปีหรือทั้งปรับทั้งจำ

๒. เรียกดอกเบี้ยเกินอัตราที่กำหนด ถูกปรับตั้งแต่หนึ่งพันบาทถึงสองหมื่นบาทหรือจำคุกไม่เกินสาม เดือนหรือทั้งปรับทั้งจำ

๓. ในกรณีต่อไปนี้ จะถูกปรับไม่เกินสองพันบาท

- ไม่มีป้ายคำว่า "โรงรับจำนำ" แสดงไว้ในที่เปิดเผยหน้าโรงรับจำนำ
- ไม่มีที่เก็บทรัพย์สินจำนำได้โดยปลอดภัย
- ย้ายสถานที่ตั้งโรงรับจำนำโดยไม่ขออนุญาต
- ไม่แจ้งเจ้าพนักงานออกใบอนุญาตเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงกรรมการหรือผู้จัดการ
- ไม่มีป้ายอัตราดอกเบี้ย เป็นภาษาไทยแสดงไว้ในที่เปิดเผยในโรงรับจำนำ
- ฝ่าฝืนมาตราที่ ๑๘ ของพระราชบัญญัติโรงรับจำนำเกี่ยวกับเรื่องการประกอบ

กิจการรับจำนำ

- เมื่อได้รับทรัพย์สินที่เห็นว่ามิชอบ ไม่แจ้งต่อเจ้าหน้าที่ฝ่ายปกครอง
 - ไม่ออกตัวรับจำนำและตีความหมายเลขที่ทรัพย์สินจำนำให้ตรงกับตัวรับจำนำ
 - เมื่อได้รับทรัพย์สินที่ตรงตามประกาศคำพิพากษาของศาลและไม่แจ้ง เจ้าหน้าที่
 - เมื่อมีการไต่ทรัพย์สินไม่ได้ให้ผู้ไต่ทรัพย์สินลงลายมือชื่อในต้นขั้วตัวรับจำนำ
 - ผ่าฝืนมาตรา ๒๓ ตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ เรื่องการไม่ยอมให้ไต่ทรัพย์สินจำนำ
 - เมื่อทรัพย์สินจำนำหลุดเป็นสิทธิแล้ว และนำทรัพย์สินนั้นจำหน่ายหรือเปลี่ยนแปลงสภาพไม่ได้บันทึกวัน เดือนปีที่หลุด เป็นหลักฐาน
 - ไม่ได้ทำบัญชีงบเดือนยื่นภายในกำหนดเวลา
 - ไม่มีรายละเอียดครบถ้วนตามที่พระราชบัญญัติโรงรับจำนำกำหนดในตัวรับจำนำ
- ในการกระทำความผิดของผู้รับจำนำดังกล่าวข้างต้น ถ้ามีกรรมการ ผู้จัดการ หรือพนักงานของผู้รับจำนำ กระทำความผิดหรือร่วมกระทำความผิด ให้ถือว่าผู้นั้นจะได้รับโทษ เช่นเดียวกับผู้รับจำนำ

การเลิกกิจการรับจำนำ

โรงรับจำนำจะเลิกกิจการรับจำนำได้ ในกรณีต่อไปนี้

๑. มีความประสงค์จะขอเลิกกิจการรับจำนำเอง
๒. ใบอนุญาตตั้งโรงรับจำนำสิ้นอายุและไม่ได้รับอนุญาตให้ตั้งโรงรับจำนำใหม่
๓. เมื่อผู้รับจำนำตายและไม่มีผู้รับจำนำแทน

ในกรณีดังกล่าวข้างต้น ผู้รับจำนำจะรับจำนำภายหลังที่เลิกกิจการรับจำนำแล้วไม่ได้ แต่ยังคงถือว่าเป็นผู้รับจำนำมีหน้าที่ต่อผู้จำนำและต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติโรงรับจำนำและกฎกระทรวงที่ออกด้วยความในพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ สำหรับการรับจำนำที่ได้กระทำไว้ก่อนจะเลิกกิจการรับจำนำ

เมื่อผู้รับจำนำมีความประสงค์จะขอเลิกกิจการรับจำนำ จะต้องทำหนังสือแจ้งต่อเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาตทราบไม่น้อยกว่า ๗ วัน ก่อนเลิกกิจการรับจำนำ

สำหรับกรณีผู้รับจำนำตาย เมื่อมีทายาทของผู้รับจำนำมาขอยื่นคำขอ เป็นผู้รับจำนำโดยทายาทผู้นั้นมีคุณสมบัติครบถ้วนตามมาตรา ๔ ของพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ ถ้าคณะกรรมการ

ควบคุมโรงรับจำนำเห็นว่า เป็นผู้สมควรจึงจะออกหนังสืออนุญาตให้เป็นผู้รับจำนำตามใบอนุญาตตั้งโรงรับจำนำที่ได้ออกให้แก่ผู้รับจำนำที่ตาย แต่ถ้าไม่มีผู้ขอเป็นผู้รับจำนำแทนภายใน ๓๐ วัน นับแต่วันที่ผู้รับจำนำตาย หรือมีผู้ขอเป็นผู้รับจำนำแต่ไม่ได้รับอนุญาตให้เป็นผู้รับจำนำ หรือมีทายาทอื่นคัดค้านและไม่อาจตกลงกันได้ จะต้องเลิกกิจการโรงรับจำนำและมีเจ้าพนักงานผู้ออกใบอนุญาต เข้าควบคุมโรงรับจำนำแห่งนั้นด้วย

สมาคมการค้าโรงรับจำนำ

โดยทั่วไปการดำเนินงานธุรกิจประเภทต่าง ๆ จำเป็นจะต้องมีการพบปะสังสรรค์กัน ในระหว่างผู้ประกอบการเพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ประสบการณ์ ตลอดจนปัญหาต่าง ๆ ในการดำเนินงาน จึงต้องมีสถานที่ที่แน่นอนในการพบปะกันโดยไม่จำเป็นต้องหาสถานที่ใหม่ทุกครั้ง ทำให้มีสมาคมเกิดขึ้น เพื่อเป็นสถานที่ที่จะมาพบปะกันโดยจะร่วมกันประกอบกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อมวลสมาชิก ซึ่งการตั้งสมาคมนี้มิได้มีจุดมุ่งหมายในการหาผลกำไร และไม่เป็นการย่นตรายต่อสันติภาพของประชาชนหรือก่อให้เกิดความไม่สงบในบ้านเมือง ภายใต้ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์^๑

การจัดตั้งสมาคมการค้าโรงรับจำนำ

ตามระเบียบการจดทะเบียนสมคมนั้น การก่อตั้งสมาคมใดจะต้องมีผู้ริเริ่มจัดตั้งสมาคมอย่างน้อย ๓ คน ซึ่งจะต้องเป็นบุคคลที่บรรลุนิติภาวะคือมีอายุครบ ๒๐ ปีบริบูรณ์ ไม่เคยต้องโทษทางคดีอาญาโดยคำพิพากษาของศาล วันแต่เป็นความผิดโดยประมาทและยังต้องเป็นบุคคลที่มีหลักฐานพอสมควรแก่วัตถุประสงค์และฐานะของสมาคม^๒

สำหรับสมาคมการค้าโรงรับจำนำมีบรรดามวลสมาชิกโรงรับจำนำต่าง ๆ ได้ชักชวนกันตั้งสมาคมขึ้น เนื่องจากการดำเนินกิจการรับจำนำมีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก ควรที่จะมีการ

๑. รายละเอียดตามประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ บรรพ ๓ ลักษณะ ๒๓ ว่าด้วย

"สมาคม" ได้แสดงอยู่ในภาคผนวก

๒. รายละเอียดเรื่องระเบียบการจดทะเบียนสมคมอยู่ในภาคผนวก

แลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน หรือเมื่อมีปัญหาอย่างใดเกิดขึ้นจะได้ร่วมกันหาวิธีการแก้ไขปัญหานั้น ๆ และป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาเช่นนั้นอีก นอกจากนี้ยังมีข้อจูงใจบางอย่างที่ทำให้เกิดการรวมตัวของผู้ประกอบการรับจํานำ เช่น ในเรื่องการกำหนดระยะเวลาห่างของสถานที่ตั้งโรงรับจํานำแต่ละแห่ง ตามพระราชบัญญัติโรงรับจํานำ พ.ศ. ๒๕๐๕ เติมนิยามได้กำหนดระยะเวลาห่างของสถานที่ตั้งโรงรับจํานำแต่ละแห่งว่าควรจะมีระยะห่างกันอย่างน้อยเท่าใด ซึ่งอาจจะมีปัญหาติดตามมาภายหลังเกี่ยวกับการเอาเปรียบกันในเรื่องทำเลการค้าในกรณีโรงรับจํานำที่ตั้งอยู่เดิมกับโรงรับจํานำที่ขอจัดตั้งขึ้นใหม่ในเขตใกล้เคียงกัน จากมูลเหตุดังกล่าวจึงได้เกิดการรวมตัวกันขึ้นระหว่างโรงรับจํานำต่าง ๆ ได้จัดตั้งสมาคมการค้าโรงรับจํานำขึ้นโดยมีจุดประสงค์เริ่มแรกเพื่อช่วยเหลือมวลสมาชิกในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น รวมทั้งในเรื่องกฎหมาย เนื่องจากสมาชิกส่วนใหญ่ไม่มีความรู้เรื่องกฎหมาย ยกเว้นปัญหาในเรื่องเงินทุนซึ่งสมาคมจะไม่ใช่ผู้ช่วยเหลือสมาชิก แต่สมาชิกอาจจะช่วยเหลือซึ่งกันและกันได้

การดำเนินงานของสมาคมการค้าโรงรับจํานำ

สมาคมการค้าโรงรับจํานำ ตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสมาคมการค้า พ.ศ. ๒๕๐๙ เมื่อวันที่ ๖ มีนาคม พ.ศ. ๒๕๑๘ ใบอนุญาตให้จัดตั้งสมาคมการค้าโรงรับจํานำ เลขที่ ๓/๒๕๑๘ เลขทะเบียนที่ ๙๒/๒๕๑๘ อยู่ในความควบคุมของสำนักงานทะเบียนสมาคมการค้าประจำกรุงเทพมหานคร กรมการค้าภายใน มีสำนักงานตั้งอยู่ ณ โรงแรมแมนดาริน เลขที่ ๖๒๒ ถนนพระราม ๔ ตำบลมหาพฤฒาราม เขตบางรัก กรุงเทพมหานคร ปัจจุบันมีสมาชิก ๑๙๒ แห่ง จากโรงรับจํานำเอกชน ๑๙๓ แห่ง

ในการบริหารงานของสมาคมการค้าโรงรับจํานำจะมีคณะกรรมการ ๒๑ ท่าน กรรมการชุดหนึ่งจะมีอายุคราวละ ๒ ปี เป็นผู้บริหารงานให้เป็นไปตามระเบียบข้อบังคับของสมาคมการค้าโรงรับจํานำ^๑

เนื่องจากการบริหารงานของสมาคมไม่มีวัตถุประสงค์ในการหากำไร รายได้ส่วนใหญ่

^๑ "ข้อบังคับของสมาคมการค้าโรงรับจํานำ" และแบบของใบสมัครเข้าเป็นสมาชิกสามัญ ได้แสดงไว้ในภาคผนวก

จึงมาจากค่าบำรุงสมาคมจากสมาชิก และอีกส่วนหนึ่งมาจากดอกเบี้ยเงินฝากจากการนำเงินรายได้ค่าบำรุงจากสมาชิกหาผลประโยชน์จากสถาบันการเงิน ดังรายละเอียดที่แสดงไว้ในแบบงบดุล และงบรายได้ - ค่าใช้จ่าย ต่อไปนี้

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมาคมการค้าโรงรับจำนำ

งบดุล

ณ วันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕๖๖

<u>สินทรัพย์</u>	บาท	<u>หนี้สินและทุน</u>	บาท
เงินสดในมือ	เจ้าหนี้เงินทอรอง
เงินฝากธนาคาร - กระแสรายวัน	ทุน - ยกมา
- ฝากประจำ	รายรับสูงกว่ารายจ่าย
ลูกหนี้เงินทอรอง		
รถจักรยานยนต์		
<u>หัก</u> สำรองค่าเสื่อมราคา		
เครื่องใช้สำนักงาน		
<u>หัก</u> สำรองค่าเสื่อมราคา		

		
			(.....)
			นายกสมาคมการค้าโรงรับจำนำ

ศูนย์วิทยทรัพยากร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สมาคมการค้าโรงรับจำนำ

งบรายได้ - ค่าใช้จ่าย

สำหรับงวด สิ้นสุดวันที่ ๓๑ ธันวาคม ๒๕..

	บาท
รายได้ - ค่าบำรุงสมาคมประจำปี
- ค่าบำรุงสมาคมจากสมาชิก
-
-
รายได้อื่น ๆ - ค่าดอกเบี้ยเงินฝากธนาคาร
รวมรายได้
ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน	
เงินเดือน
ค่าเบี้ยเลี้ยงและล่วงเวลา
ค่าพาหนะ
ค่าไปรษณียากร
ค่าธรรมเนียมปรึกษากฎหมายและสอบบัญชี
ค่าเครื่องเขียนแบบพิมพ์
ค่าสวัสดิการสมาชิก
ค่าบริจจาคากรุศล
เงินรางวัลพิเศษให้พนักงาน
ค่าใช้จ่ายในการประชุม
ค่าใช้จ่ายเบ็ดเตล็ด
ค่าเสื่อมราคาทรัพย์สิน
รายรับสุทธิ

.....
 (.....)
 นายกสมาคมการค้าโรงรับจำนำ

ศูนย์วิทยพัชกร
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ผลงานของสมาคมการค้าโรงรับจำนำ

สมาคมการค้าโรงรับจำนำเพิ่งจัดตั้งเมื่อปี พ.ศ. ๒๕๑๘ มีผลงานที่ได้กระทำมาแล้วไม่มากนัก โดยส่วนใหญ่จะเป็นการอำนวยความสะดวกให้กับสมาชิกในเรื่องการติดต่อกับทางราชการ ห้างรายละ เชียดต่อไปนี้

- จัดทำแบบพิมพ์สำหรับใช้ในการสอบถาม สถานีตำรวจ นครบาลฯ หรือทางกองทะเบียน เกี่ยวกับทรัพย์สินที่ยึดไปจากโรงรับจำนำหรือทรัพย์สินที่ถูกอายัด^๑ ส่งไปให้โรงรับจำนำต่าง ๆ กรอกข้อความใบช่องว่างที่ต้องการใช้ เพื่อสะดวกในการติดต่อกับหน่วยงานนั้น ๆ
 - ได้ดำเนินการกำหนดวันหยุดของพนักงานตามประเพณีนิยม เพื่อปฏิบัติให้ถูกต้องตามพระราชบัญญัติแรงงานสัมพันธ์
 - ติดต่อกับกองทะเบียน เกี่ยวกับวิธีปฏิบัติในการต่อไปอนุญาตโรงรับจำนำก่อนสิ้นอายุประจำปี และแจ้งให้สมาชิกฯ ได้ทราบ
 - ใบอนุญาตตั้งโรงรับจำนำ เมื่อนายทะเบียนเซ็นอนุญาตแล้ว เจ้าหน้าที่ของสมาคมไปรับใบอนุญาตจากกองทะเบียนแทนสมาชิกฯ ในกรณีที่สมาชิกประสงค์ให้ส่งที่โรงรับจำนำสมาคมฯ ก็ดำเนินการให้โรงรับจำนำ เพื่อไม่ให้สมาชิกต้องเสียเวลาไปรับที่กองทะเบียน
 - ติดต่อกับกองทะเบียน เพื่อรับทราบนโยบายการใช้ต้นชีวิตตัวรับจำนำแบบใหม่ และขอผ่อนผันข้อปลีกย่อยบางอย่าง เพื่อเป็นการอำนวยความสะดวกและนำมาชี้แจงให้สมาชิกได้รับทราบ
 - ช่วยบรรเทาความเดือดร้อนของผู้รับจำนำเกี่ยวกับการรับจำนำทรัพย์สิน
 - ช่วยให้คำปรึกษาเกี่ยวกับอัตราดอกเบี้ย
- ผลงานของสมาคมฯ ที่กำลังดำเนินการอยู่
- ขอแก้ไขเพิ่มเติมพระราชบัญญัติโรงรับจำนำ พ.ศ. ๒๕๐๕ บางมาตรา

๑. อัตราดอกเบี้ย ขอแก้เงินต้นมาตรา ๑๗ วรรคหนึ่ง (๑) เงินต้นไม่เกิน ๒,๐๐๐.๐๐ บาท (สองพันบาท) อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๒ ต่อเดือน เพิ่มเงินต้นขึ้น

^๑ ตัวอย่างแบบพิมพ์สำหรับใช้ในการสอบถามได้แสดงไว้ในภาคผนวก

๒๐ เท่า เป็นเงินต้นไม่เกิน ๔๐,๐๐๐.๐๐ บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๓ ต่อเดือน

วรรคสอง (๒) เงินต้นส่วนที่เกิน ๒,๐๐๐.๐๐ บาท (สองพันบาทถ้วน) อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๑.๒๕ ต่อเดือน ขอแก้เป็นเงินต้นส่วนที่เกิน ๔๐,๐๐๐.๐๐ บาท (สี่หมื่นบาทถ้วน) อัตราดอกเบี้ยร้อยละ ๒.๕ ต่อเดือน

๒. วงเงินรับจําหน่าย ขอขยายวงเงินรับจําหน่ายตามมาตรา ๔ เพิ่มขึ้น ๒๐ เท่า จาก ๑๐,๐๐๐.๐๐ บาท (หนึ่งหมื่นบาทถ้วน) เป็น ๒๐๐,๐๐๐.๐๐ บาท (สองแสนบาทถ้วน)

๓. การไถ่ถอน มาตรา ๒๒ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๓ ผู้รับจําหน่ายต้องให้ไถ่ทรัพย์สินจําหน่ายเมื่อมีผู้จําหน่ายตัวรับจําหน่าย หรือมีผู้ถือตัวรับจําหน่ายมาขอไถ่ ให้ผู้รับจําหน่ายจัดแจ้งรายการตามมาตรา ๑๔ ทวิ และเมื่อให้ไถ่แล้ว ให้นำตัวรับจําหน่ายติดไว้ที่ต้นข้าวตัวรับจําหน่ายและบันทึก วัน เดือน ปี ที่ไถ่ในต้นข้าวตัวรับจําหน่าย หรือปลายข้าวตัวรับจําหน่าย และจัดให้ผู้ไถ่ทรัพย์สินลงลายมือชื่อในต้นข้าวตัวรับจําหน่าย หรือปลายข้าวตัวรับจําหน่ายด้วยก็ได้ โดยขอแก้เพิ่มเติมข้อความที่ขีดเส้นใต้

- ขอให้กำหนดให้โรงรับจําหน่าย เป็นสถาบันการเงิน

ศูนย์วิทยทรัพยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย